

Број
48/49

Суштина поетике

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Година V

Децембар 2017/јануар 2018 .

Глушци

Излази двомесечно

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уредништво
Енеа Хотић
Сања Живковић
Јелена Глишић

Сарадници чланови колегијума
Проф. др Слађана Миленковић
Милена Ђировић
Марко Јуришић

Технички уредник
Анђелко Заблаћански

Лектура и коректура
Јелена Глишић

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Издавач
Анђелко Заблаћански
Глушци

Први број је објављен 23. новембра 2013. године

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Излази двомесечно

Народна библиотека Србије ISSN 23349417 COBISS.SRID 204386828 Суштина поезике, електронски часопис (2013)

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Број 48/49 – Суштина поетике

Часопис за књижевност

*Реална је идеја, суштина ствари, а не изглед.
Константин Бранкуши*

Децембар 2017/јануар 2018.
Глушци

Пронађите оно што вас занима кликом на
[САДРЖАЈ](#)

Слика на насловној страни
Драган Мартиновић
Свети Никола
(уље на платну)

Реч уредника

Суштина поетике је 23. новембра ушла у пету годину свога постојања. Иако је још дете, надам се да је прележала све дечије болести и стала у ред озбиљних књижевних часописа. Кажем - надам се, јер земља у којој живимо ништа не разлучује. Ни озбиљно од неозбиљног, нити се зна шта је вредност а шта шунд, шта истина а шта лаж. Тај тренд није заобишао ни књижевност, па тако на једној страни постоје часописи у којима не можете објавити ако нисте *афирмисани писац* (ма шта то значило), а на другој зборнике о које се спотиче озбиљна књижевност. Имамо затворени круг *афирмисаних писаца* и отворени оних који књижевност своде на вашарска догађања.

За оне који у књижевности не јуре ни славу, ни новац нема нигде места, мада сам убеђен да је таквих највише. Ако их је највише, зашто су онда скрајнути? Нелогично је. Јесте, али само наизглед, јер у затворени круг се не улази без дебеле везе, у отворени без новца. Нема их јер верујем да не би, па да имају и везе и новац, ушли ни у један од кругова, јер књижевности треба служити, а не преко ње стицати по сваку цену славу и новац. *Суштина поетике* је ове четири године покушала да буде дом баш таквим писцима. Да ли смо и успели – не знамо. Можда време покаже, а можда се уморимо у борби с ветрењачама, па нас време прогута. Не кажем то само да бих нешто рекао, јер има и оних за које су баш на странама овог часописа чули и затворени и отворени кругови, па се они приволели њима не осврћући се више на *Суштину поетике*. Али, ово је *Суштина поетике*, а не патетике.

Недавно су у Србији били гости уметници из Русије и та дружења су била на радост српског народа и српске културе. О томе је за овај број часописа говорио Владимир Бабошин,

главни уредник братског нам алманаха *Новог погледа*. (*Свежи поглед* у српском језику није уобичајена синтагма како већина буквано преводи назив овог часописа *Свежий взгляд*).

Овај двоброј ће по много чему бити другачији од претходних, а највећа новина је што сам, као главни уредник, решио да уз помоћ издавачке куће из Руме и мог пријатеља, власника *СРПСКЕ КЊИГЕ М*, Милутина Живановића, одштапамо неколико примерака. Тек да видимо како бисмо изгледали на папиру.

Анђелко Заблаћански

Сећање на Бору Симића

Вечити мачвански сањар преминуо је 3. јануара 2016.

ПРЕНУЋЕ

Ливадом срца мога нестаје зимске чаме
Зелен се јечам њише, бледа бешумна свила
Гранале песме моје, луде, без стабла, саме
На њима места има за сва славујска крила.

Чекам озарје твоје да ме из ноћи прене
Измишљен грех без бола ко зора руди
Извита дуга небом пружио лук до мене
Стасалог да без руку загрљај срцем жуди.

Анђели бели и црни, а ти им чедна друга
Сунцу доброте пењу се твоје и моје стопе
На мом путу сад је мртва коприва - туга
Пољупци кише што ђурђевску траву шкропе.

У нашем шору насањао се глушачки камен
Топлином пси га греју када је глуво прело
Оженио јаблане месечев сребрни пламен
Разбежале се звезде, пробудило се село.

У ретровизору | Бранка Тарбук

ЉУДИ ОД ЛЕДА И ВАТРЕ

Многи људи зазиру од поезије, и то из страха да је неће разумети, па су покаткад и љути на песнике што су сакрили неке мисли и идеје у необјашњиве склопове, уместо да их јасно поделе. Одатле су углавном омиљени они песници који пишу топло и скоро да причају свој доживљај или емоцију. Не разумем их ни ја увек. Не само да им стихове не разумем, него понекад ни њих саме. И то је сасвим у реду, не морамо све ни да разумемо, једноставно, у нечему ћемо се препознати, друго је далеко од нас, треће неосвојива тврђава, али ће зато они стихови који су нам блиски и који звуче у складу са нашим душевним записима бити за наше поимање бистри, светли и јасни. У томе и јесте лепота поезије, јер она колико говори о онима који је пишу толико говори и о нама који је читамо. Колико речима, толико дамарима и ритмом који из ње бију.

Зашто песници воле да праве тако необичне речи, изразе, фигуре, да своје доживљаје објашњавају кроз неочекиване и јаке слике? Понекад пожелимо да нам дају неки кључ, упуте где да гледамо, како да наслутимо причу, али они ће углавном одбити, јер кад песма настане њима је јасно да је инспирација била само повод за стварање, а и ми онда схватамо да прича постаје небитна и смисао се у сазвучју пење у небеске висине.

Песници су, кратко речено, тешки људи. Уосталом, није тек тако настао израз „песничка душа“. Где су нам „прозне душе“? У песницима живи једна душа која осећа и проживљава стварност на посебан начин, врло интензивно, бурно.

То су једини људи којима се опрашта сујета, волите их и у њиховом бесу и мрачним тунелима самоспознаје и спознаје света, јер без тога не би било стихова који су померали

границе књижевне уметности. Постоје песме које чекају баш на вас, да помере вашу душу даље од досадашњих спознаја и отворе вас за нове видике. Баш у томе је значај поезије - колико год деловала лична она је велики учитељ, али то знање не долази споља и из чињеница, већ изнутра, и из осећања. Она нас учи тако што појачава нашу осећајност и као психолог указује где су наше слабости, шта нас то дубоко дотиче.

Потрага за суштином никада се не завршава, показао нам је и прошли број „Суштине поетике“, посвећен искључиво песништву, и потврдио ми све ово о чему размишљам, да је песничко перо магична ствар, јер верујем да ни песници сами често не знају када га међу прсте узму шта ће по хартији исцртати. Држала сам у рукама много пута листове на којима су оригинални текстови песама, виде се у настанку, негде тањи обрис мастила, негде јачи, прецртано, потцртано, дописано... Као борба на том једном листу, речи и човека, речи се отимају, а човек би да их заузда како би њима описао оно што у њему расте.

И у највећој љубави и страсти они осећају дух пролазности и гашења, никад довољни, никад задовољни, свесни да увек може снажније, јасније и трајније. Тужни су песници, зато су ономад давно често и боловали, понајвише од туберкулозе, а плућа оболе управо од туге, дуге и нелечене. Када не може да се дише како треба, него се тај ваздух гуши у грудима, дах је кратак и љут, из жеље да се исправе све неправде, страсти остваре, љубави употпуне, да се сретну напослетку они који се дуго траже.

Песници знају више, они одлазе до крајњих напона емоција. И љубав о којој певају је она највећа, предодређена, а опасност да је за живота нећемо осетити прети да обесмисли наше постојање. *Не могу да верујем/ у насумичност распрострања/ наших трагова* – тражи смисао Владимир Златић у *Препознавању*. Песнички доживљај времена је крајње субјективан: *Читав дан, а то су могле бити и године...*

што показује величину патње, снаге емоције. У основи стоји страх од самоће, *од осуде на вечно тумарање*, али и песничка снага је велика, колико је дубока патња толико је велика и моћ да се уздигне, и остаје нада да ће се они која треба да се сретну напоскон наћи, а све што је до сада проживљено стоји као светионик, искуство и осветљава нове потраге и налажења.

Једна од омиљених песничких слика је ноћ, у којој се лакше откривају жеље, јаке страсти, у песничком свету пуном контраста све постаје јасније под светлом месеца, не под бљештавилем сунца. Месечева светлост је та која ствара фокус и открива – камену тежину, али и наду. Тако и „Несаница“ Лабуда Н. Лончара *Очима пуног мјесеца/ Преврће камену постељу/ И жубором заборављеног потока/ Наду буди и тијело роси.*

„Ноћ“ Сање Живковић испуњава снажна песничка слика сједињавања у крви, најдубљег, суштинског стапања у једно биће, митска представа савршене љубави, која се прекида истом мишљу која је донела светлост – песничко самоуништење. Веома сугестивним сликама и снажном грађом у преплетајима песме „Ми“ Сања нас води у доживљај љубави која се плете телом, душом и стиховима који се надовезују и спајају. Плету се усне, образ, кожа, јагодице, једне у друге и *Покрет усана/ под тремом твог лица./ Лице које носи главу у којој станују/ разни уклету песници./ Уклету песник обучен у тело/ неког чуда...* Све се улива и произилази показујући колико је снажан доживљај и емоција, каква повезаност. Ономе што је неухватљиво дају се обриси тела, да би се дала чврстина и облик, али чудо да ли може да се ухвати и претвори у ми. Говорећи о љубави песник говори и о себи, својој природи, свестан своје посебности, свестан да је и сам чудо, и као такав бије своје битке, не спутава своје боли, него их пушта из себе, ослобађа и тако учи о животу, истовремено подучавајући и нас.

Песници живе своју поезију и живе кроз поезију. Они њоме решавају проблеме, разрешавају сукобе, за њих је веома важно да кроз песму то проживе и ослободе. Песме су њихова паралелна реалност, пулсирају, имају крвоток. Ништа за њих није обично ни једноставно.

Песници осећају бол света, колико пате због својих страдања толико интензивно осећају и светску бол: *У ноћи без звезда/ кад сви заспе/ осећамо сваку сузу/ као да све је наше, а сузе се стапају са кишом показујући колика је величина тог свеобухватног и свепрожимајућег осећања.* Милица Тасић пева *Песме озеблог живота*, обухватајући цео пут – од детета до старости, и у само неколико одабраних песама исказује сву тежину животних одлука, губитака, разочарења, али и поред свега и после свега и код ње – види се нада, у духовном обогаћењу након свих тих искустава: *ја, озебло дете, за грам сам духом тежи...* Дете! Значи да душа кроз сва искуства пролази и остаје чиста, детиња, што показује да је песник на свом путу сачувао душу кроз искушења, није разочарао ни себе ни силу која га је створила, а то је онда победа – поетска и људска. И још нам Милица открива да је срце песника *вечито гладно*, јер овај свет не може или неће да одговори на његове огромне жеље и љубав коју је спреман да пружи. Отуд тај вечити осећај изгнанства код песника, јер су ретки они који су довољно храбри да их разумеју, који ће са њима моћи да поделе интензиван доживљај стварности, али и живе фантазије.

Како се носити са овим осећајем искусно разрешава Владимир Бабошин у песми „Сад живи“: *Ценимо дан од чеканог кад да мање/ Живимо ко да сутра биће смак света,/ Бити ил' не бити – шекспирско питање,/ Ал' живи - ко Човек са срцем детета*, показујући да је песнички свет један јединствени, да су песници некако чудесно повезани у увезани и да ако их можда ми увек и не разумемо они имају једни друге, и то је утешно. Чак и тако нас уче да је у

повезивању и разумевању спас, у налажењу и задржавању оних који су нам слични и којима се наша душа радује.

Ја сам од песника научила да будем храбрија, да се не бојим да покажем и искажем своје мисли, да ми се неће ништа страшно десити ако покажем каква сам уистину. Ако ослободите своје емоције наћи ћете мир, макар на кратко, до следећег искуства. Говорите једни другима: *волим, љут сам, страхујем, стидим се, желим* – боље ћемо се разумети. Песници су миритељи, ослободитељи, људи који се челиче пролазећи кроз лед и ватру, они страдају и за себе и за нас, али ми то не видимо тако, већ их углавном доживљавамо као тешке и превише емотивне индивидуалце.

У поезији су често скрушени, тужни, а на јави пред нама горди, поносни, уздигнутих глава, још да их не открива немир и жар у очима, наглост у покрету, увек између туге и поноса, између *ја немам* и *ја морам*. Наљуте ме хиљаду пута, дечијих душа и отприлике исте мере стрпљења, нетолерантни, не трпе критику, али не зато што мисле да су увек у праву, него некако детињасто, жао им је што се са њима не слажете, што не разумете.

Управо на песнике ме је асоцирала и дечија песма „Падалица“ Јелене Глишић: *Једна звијезда неопрезна/ мира нема дању, ноћу, /на критике и придике/ одговара – е баш хоћу!*

Иза те хладне сујете и оштрог ината је жеља за допадањем, огромна потреба за љубављу, колико оном дубоком и свечовечанском толико и оном што је на другој страни ове приче - телесном, физичком, која је у њиховом доживљају такође бурна, на граници разума и издржљивости, врх који земаљски човек може поднети а да се не расточи. *Без тебе сам нико. Дим који се расплињује...*, како каже Радмила Милојевић у *Ватрама љубави. ... Предали смо своје луде душе ватри/ Сјај магијски...*

Песнички свет почива на неким другим параметрима, магији стварања, чаролији додира, далеким видицима, најмрачнијим дубинама и најплаветнијим висинама, а опет,

то је исти овај наш свет, који ми заборавимо да гледамо очима зачуђености из које се рађа спознаја. Зато је предност дружити се са песницима, ако погледате свет њиховим очима, подсетићете се да је живот чудо, а са њим и ви сами. Зато им и опраштамо све њихове лудости, смелости, нехајности...

У тим путовањима душе они плове од потпуног растакања и предаје у љубави до гордости и озбиљности, сурово реални и лудо храбри да се суоче са савременим тренутком у настојању да га искритикују и покрену промене. Јер песници су ти који одувек први покрећу на промене, указују на неправду, грешке, у њима увек титра нека побуна.

*Народ је магаре и њима не треба/ Поезија душе и речи заљубљеног/ Олако назвали би нас издајницима/ И заклали белим папиром – показује нам и Коста Косовац сву искреност и храброст песничке речи, осећа се у овом изразу бес и разочарење, али и истрајност да се остане оно што јесте – песник. И то је још једна њихова неприкосновена карактеристика – непроменљивост. Остају доследни себи и идеалима по сваку цену, непоколебљиви, чврсти и ригорозни у ставу – ти исти чије перо титра до у бескрај због тамо неке љубави, овде као стене. У животу као и у смрти: *А када умрем, нећу да крај своје раке видим,/ Никога ко ме док дисах, поштовао није./ Гласно вам кажем, немам шта да се стидим/ Нећу да ме на починак испрате змије./ Знам уста бићу и кад се поново родим/ И ако срце ми угризе гуја љута* (Силвана Алексић, „Када умрем“).*

Бити песник је начин живота, то је једна повишена свест, повишен тон. Има неког мазохизма и у том њиховом болу, они су решени да до краја проживе негативне емоције. Као да им је дата способност и снага да то све проживе, да су по томе они одабрани...

Опет, има песама које нас грле одмах од првог стиха, као што је „Ђурђевак небески“ Десанке Ристић, топла, блага и присна поезија, ода мајчинској љубави. У нежним, а јаким сликама издиже песникиња мајку и њену љубав у вечност, уз

највећу захвалност која се може замислити: *У погачу ћу љубав твоју умесити/ као жртву Господу/ што ме је у твојем гнезду излегао.*

„Суштина“ пулсира, бори се, нема мира у целој збирци, све је у покрету. Код Крстине Павловић Рајић јасно се очитују ти титраји, јер пролазимо у њеним песмама пут од светлоплавог мира воде и неба и поимања да смо једно са природом, до рушења свега човечанског у болу и ударцима песме „Не било ме“, где као у разбрајалици брзо и јако пролазе тешке речи, као контраст дугим изразима и миру песме „Ништа не мора“. И запамтимо оно најважније: *Човек је сам слободан, ни на шта приморан* – као упутство за употребу живота који нам је дат, да идемо лагано, да се башкаримо у лепим тренуцима и учимо из тешких.

И док нас је лето опустило и отворило, зима нас затвара. Како каже Жељка Аврић у „Жељи“, *стижу нам празници/ време жеља доба самоће...* Пожелите нежност, ћутање и сунце – а певајте срцем... да не ризикујемо са оштрим и тешким речима, да пожелимо једни другима савршено усклађене дистихе, ведре терцине, блиставо обгрљене катрене...

А ја да пожелим од вас, песника, понеку разиграну ведру песму, као када се прескачу ивањске ватре, да гори од храбрости и лудости, да у нама покрене магију света. Пишите радосно, да не мислим понекад како сте уверени да само туга може дати снажну слику, уверите ме у супротно, будите револуционарни у радости, за то је данас потребна храброст, пошто смо се свели на апатију и малодушност.

Одавно песме више не мерим по стиху, рими и строфи, него само по ритму. Некада ми је тај ритам познат и присан и одмах ми душа заигра по њему, а некада морам дуже да га послушкујем да бисмо се разумели. Сваки плес је драгоцен, на радост песника и наше ново сазнање, знање и препознавање.

Чувајмо и чујмо песнике!

Песме у прози | Вања Парача

ТРАЖЕ НАС, УВИЈЕК ЋЕ

Постаје ми стран мрачни угао, иза кога је притајено дозивало оживљавање. Са неизбрисивим ожиљцима, наглашавам. Не бих се усудила открити тачан број, довољно је то што расту. Мутирају и скрнавe оно што им није дато. Бар не још. Али то не чине у своју корист, само на темељима агоније, ликују у част слома уједињености. А нису намјерно.

Вјерујем да друмовима ризика не пролазе тако опрезни играчи, зњају да тиме губе сигурност сажаљења, које им се не смије одузети. И чекају. Прву прилику чекају, да је не пусте, никад. Свјесни ограничења, превасходно моћи властите, не иду у чопору. И невидљиви су, снажни, нарочито када су сами. Па кроз стакло оклијевања, очекују да ће додиром изразите супротности, жртва изгубити жељу да изађе.

И да знате, излаза засигурно неће бити. А они то не би могли да нису и сами ствараоци прапочетка. Да не посједују сваки вид замисливог обличја, можда ни свијет не био преплављен милионима врста, које имају један једини циљ. Да са што мање тих, апстрактних негативаца, размијене судбине.

ЈЕДНА ЗА ДРУГОМ

На маргини између апокалипсе и деценије. Деценија, у ствари. Како би се и могло замислити да ће сав терет доћи једној. Уосталом, надолазећим није био неопходан позив. Ушле су, као по правилу, да докажу да оно што једном подлегне промјени, касније се све теже упушта у модификације. А она, првостојећа, осуђена на узане

крхотине, кроз које мучно тражи излаз, ваљда ће се временом оштетити, да се сама сачува од сазнања да крај не постоји.

Може ли се уопште претпоставити да ће само да поцрни, да се разори, па онда распрши у циљу пружања руке својој сорти, да случајно касније не остане сама, иако зна да прилика попут те, не пружа се ни најбољима?

Некад и помислим, ко сам онда ја, да је лишим тражене жртве? Јер полако схватам. Знам да тражи онолико колико и пружа. Одувијек са мишљу да се потпуно ново, не може ни свим егзистирајућим силама докучити, загонетно се појави са новим разлогом. Често са сврхом. Некад само изблиједи, при смјени краткоживећих клонова.

А жута се, у дубини увијек може назрети. Као живот, сврха и знак за предстојеће.

КОМЕ ЋЕ ПРОМЈЕНЕ

Ваљда и не знамо. Само прижељкујемо стапање неочекиваности са одавно одбаченим очекивањима, још откако смо постали саучесници непобитне чињенице да је сад све што може бити исправљено. А само рјешење, у одсуству корака које морамо да савладамо, остаће неко вријеме у знаку безначаја. Пробудићу и страх, крајње је вријеме за обрачун.

Морам извући промјену, док прилика шири руке и предаје ми потпуну власт над новим. Над потпуно новим, са осигурано дужим вијеком од старог. Донијеће, првим утиском, закључујем, утјеху. А континуитетом, можда и срећу. Не присилну. Не умишљену. Ону која се не да спознати без масовних напора различитих усмјерења.

Одувијек слушам, слушамо исти глас сумње. Често је тих, готово да не постоји. И врати се, сваки пут када у њега поставимо много више него што треба да буде. Може се утишати, само прво да пригушимо себе. И да се ослободим сјете. У потпуности, плашим се, то никад нећу моћи. Лакше ми

пада идеализација непостојећег, него лутање ходницима стварности, који пронађу начин да узврте немире који ће ме докрајчити. И онда, коме припада будућност?

АКО КАЖЕМ ДА НИЈЕ

Ред је да стигне сличан откуцај, кад престане онај што је одавно завршио своје. Од претјераног затварања недореченог дјетињства, да одбацим само оно што, не журећи, губи слијед. Иако већ годинама уназад знам да није ту. И даље изгледа уморно, спутано, вришти из неодређености. Понекад прогања и знање да је дјеци готово све опроштено. А грешке су јаче, временски ограничене, па постепено и губе на значају, али не одлазе, никад. Провлаче и тај унутрашњи подсјетник да је све остало на опцијама.

Увијек су могућности за сваку од њих једнаке, људи нису тога увијек свјесни. Зар да неко сигурније од њих поремети оно што им је у досежној моћи? Наравно да то нису године, даљине, а нису ни разлике које су се стварале одрастањем оно што руши све. Од њих, сасвим безначајних пропуста, снажнији је страх. Тај да и даље није потребно осврнути се, јер је све тамо, одакле се више не може изборити за своје мјесто. А људи му се клањају, увјерени да су створени као бројеви, без шансе за своју промјену.

БЛИЈЕДИМО У ИСПРАВНОСТИ

Одувијек чекамо неку трајнију привременост, да избјегнемо суровост у одразу странпутице. А таква, остаје углавном потиснута, не успјевши да помјери равнотежу предвиђеног. Попут пркосног одбијања исправности, никад оклијевајуће жеље за контролом, приређујемо маестралну добродошлицу свему што је требало остати на оној другој

страни. Ни тада, најтрезнијом свијешћу не посежемо за другом приликом, иако ће почети да нестаје већ са доласком наредног тренутка. Али потпуно прихватљиво. И сами себи смо контра, јер за другачије посједујемо само недостатак. У себи. Увијек у себи. И одразом у огледалу, из супротног смјера, са ко зна колико изврнутих даљина које се за живота не могу прећи.

Завјера, ријетко једноличних избора и доминација жеље за динамичношћу, странпутицу извлачи из буре неодлучности, преплављену наивношћу коју смо рано потрошили и послали на рециклирање у прошлост. Понекад, можда грешком, убацимо у њен пртљак и оно што нас чини људима. Па из "понекад" одемо у "никад" и све што добијемо је губитак гаранције за повраћај суштине.

О ПЕСНИКИЊИ

Вања Парача

Рођена је 21. августа 1996. године на Цетињу, где је завршила основну и средњу школу. Сматра да је свет у недостатку оних који верују да је могуће спојити чак и оно сасвим неспојиво. Поезију је почела да пише још од малих ногу, а временом, додала је свом стваралаштву ноту философског

гледишта, створивши аутентичан стил писања, те сада више тежи стварању поезије у прози.

Студент је треће године Биолошког факултета у Београду. Верује да је то само један степен више у ширењу видика, али и помоћ у бољем ослушкивању себе.

Милена Павловић Барили

Заборављени песници | Драга Димитријевић Дејановић

Приредила: Споменка Денда Хамовић

Драга Димитријевић Дејановић је рођена 30. августа 1840. у Старој Кањижи. Била је српска песникиња, публициста, полемичар, активан борац за равноправност жена. Потиче из угледне и богате адвокатске породице. Школовала се у институту Вижников у Темишвару који напушта због тешког оболења очију, и већ у тринаестој години се враћа родитељима. Ускоро одлази у Бечеј где се удаје 1861. за учитеља Михаила Дејановића.

Песникиња пркосне природе, енергична и полетна, сушта супротност свом супругу, убрзо га напушта и путује у Пешту рођаку Стеви В. Поповићу који је био директор Текелијанума и одмах се придружује кругу српске омладине. Сарађује са Лазом Костићем, Гигом Гершићем, Владимиром Јовановићем, Алимпијем Васиљевићем, Антонијем Хаџићем, Илијом Вучетићем и Светозаром Марковићем. Постаје ватрен заговорник женске равноправности. *Жена са дубоким осећањем*, како ју је називао Светозар Марковић, годинама је

припадала својим идејма и својим радом Уједињеној омладини српској чији је циљ био просвећивање Срба кроз културу и образовање. Издавали су лист *Млада Србадија* и били први који су покренули питање еманципације жена, тражили да се српске девојчице образују под истим условима као и дечаци.

Драга Димитријевић Дејановић, међу малобројним српским песникињама XIX века, поред Милице Стојадиновић Српкиње, спада међу најистакнутије поетесе романтизма. Прве песме је објавила у *Даници* (1862), и у истом часопису потом објављује чланак *Зла срећа девојачка* у којем тражи за жене *право на привређивање*.

Кад је основано Српско народно позориште у Новом Саду напушта родитељски дом и посвећује се кратко глуми, као родољуб и борац за женска права у жељи да помогне српско позориште као васпитну институцију у времену када су глумице биле ретка појава на домаћој сцени. Наставља да се бави глумом у Београду, за потребе позоришта преводи с немачког језика, али се убрзо враћа поезији и интензивно пише песме и приповетке.

У Стари Бечеј се враћа 1865, опредељује се за просветну струку и добија дозволу да полаже учитељски испит. Мири се са мужем и настаје период тихог али материјално веома оскудног живота. Немогућност да се претплати на *Младу Србадију* и *Матицу* веома тешко јој пада.

Једина објављена збирка песама *Списи Драге Дејановић* (Нови Сад, 1869) садржи 45 љубавних и родољубивих песама. У њима се осећа благ утицај народне поезије, Бранка Радичевића, Змаја, Јове Илића. Другу књигу *Ускок Кариман* није стигла да објави и рукопис је изгубљен. Необјављено је остало више њених дела: драма *Деоба Јакшића*, приповетка *Свећеник у Морлаку* и расправа *Мати*.

Песме и приповетке су јој објављиване у часописима: *Даница* (1862-1865), *Јавор* (1862-1863), *Матица* (1867-1870), *Застава* (1869-1870), *Млада Србадија* (1871).

Заступљена је у антологијама Зорана Гавриловића, Радослава Војводића, Пере Зупца, Владиславе Косијер, Горана Максимовића и у књизи *Српске песникиње XIX века* Стевана Радовановића (Београд, 1981).

Свестрана, знатижељна, енергична, активно је писала и чланке у *Застави* о изборима и полемичке дописе о уређењу српских школа, образовању и правима жена, тако да се може сматрати и првом српском феминисткињом. Њене *Две три речи Српкињама*, и мисли *О еманципацији Српкиња* су привукле пажњу ондашње јавности, а њен поклич *Српским мајкама* и *Младој Србадији* сматра се битним производима српског феминизма.

Доживела је породичну трагедију, прво дете, син, јој умире 1867, а она умире на порођају 26. јуна 1871. Сахрањена је у Старом Бечеју.

НЕ ЗНАМ ЗНА ЛИ

Једно момче црна ока
наусница мали,
допало се срцу моме,
ал' он – не знам, зна ли!

Дође к' мени, погледа ме,
погледи му вали,
раздроби се срце моје
ал' он – не знам, зна ли!

Радо би' му рекла: душо!
Анђели те дали,
да те љубим као живот!
Ал' он – не знам, зна ли!

Ја уздишем дању, ноћу,
туга да ме свали;
ја га љубим из све душе –
ал' он – не знам, зна ли!

ШТО ЈЕ ЗОРА БЕЛОМ ДАНУ

Што је зора белом дану,
То су мени очи твоје;
Очи твоје пламен живи
Згореле су срце моје.

Што је ружи мирис бајни,
То су мени очи твоје;
Као мирис слађане су
Твоје очи алем-боје.

Па да имам сто срдаца,
И у њима мушке силе —
Ох' ал твоје очи миле,
Све би силе растопиле.

ПЕВАЈ МИ

Певај ми песмо,
Још само мало,
Док срце није
Куцати стало!

Док ми још душа
У небу шеће
И док ми цвати
На земљи цвеће!

Певај ми тугу,
Што срце мори,
Певај ми љубав,
Нек срце гори!

Јер само донде
Живећеш ти,
Док срце могне
Љубећ' горети.

Певај ми љубав
И њезин вај,
Певај ми небо
И његов сјај!

ЖЕЉЕ МОЈЕ

I

Ох, што нисам
Љубичица мала,
Ја би с' баш на твоји
Груди расцветала!

Па кад би зора
Свету засијала,
Ја би само теби,
Душо мирисала.

Развила би
Моје вите гране,
Па би с' лако свила
Мој мили драгане!

Не кò бршљан
Око вите јеле,
Нит кò ружа
До те липе беле:

Већ кò она
Голубица сива,
Што голубу своме
На грлу почива.

II

Ил' да могу
Да се створим тица,
Па да прнем небу
Више ти звездица!

Ја би тамо
Саградила дворе,
Па би ваздан млада
Становала горе.

Тек кадкада,
Кад би сви поспали,
Ја би моја крила
Лако развила.

Слетела би доле –
Не мирисном цвету,
Нити томе
Пространоме свету:

Већем моме
Убавоме злату,
Да му бисер љубим
По беломе врату.

МОЈЕ САМОВАЊЕ

Одаја је уска мала,
На столу ми свећа гори,
Тиња клета, једва дише,
Као да се душом бори.

Преда мном је листак бели,
А у руци перо вито,
У грудима бујна душа,
Бујна душа, срце чисто.

Напољу је црна тмина
Обавила земни крај,
А из моји болни груди
Отима се уздисај.

Сама седим, будна сањам,
Отворене очи стоје,
У одаји мрачном куту
Бујне ми се мисли роје.

Аој туго, аој клета,
Самовање, вељи јаде!
Познаје л' те моје злато,
Да л' и оно за те знаде?

Да л' се мене болне сети
У осами када бдије!
Запита ли росни цветак:
Моје цвеће како – где је?

ПИТАШ МЕ

Питаш ме зашто ћутим,
Мој цвете убави,
А не знаш како горим
Од силне љубави!

Пламен ме диже горе,
У небо жића мог,
А небо моје — све је
Створено из лика твог!

ШТО СЕ ЧУДИШ

Та што ми се чудиш, душо,
Што ме гони свијет цели?
Зар не видиш лице твоје
Светло, кâно данак бели?

Свет је пунан злобе кивне,
Па се буни, па се пита,
Па свуд тражи та два лепа
Твоја ока огњевита!

Још су и то ради, дане,
Да сазнаду име твоје,
Да сазнаду ког то тако
Заволеше песме моје.

Па зато им ево велим:
Даном сам те увек звала,
Јер ми зора тек у теби,
У твојој оку затрептала.

ЗА СЛОБОДОМ

Чарна горо, ал' си пуна
Тијаного лада,
Пуна чара, бајна цвећа
Пуна рајског слада,
 Тијаного лада!

Ал' што кријеш у недрима
Твоје тихе душе,
Чувај, јер међ' цвећем
То су беле руже,
 Твоје тихе душе!

Кад нам паде наша слава
У Косову равном,
Нек у теби беле руже
Одону се славом,
 У Косову равном!

Па ту славу нек донесу,
Нек преседе 'вамо,
Нек у Српству замирише
Цвеће неговано
 Кад преседе 'вамо!

Интервју | Владимир Бабошин

ПОЕЗИЈОМ СЕ ДОНОСИ СВЕЛОСТ И ИСТИНА

Владимир Александрович Бабошин, песник, преводилац, уредник и председник Удружења песника *Нови поглед* у Санкт Петербургу.

Рођен је 13. септембра 1958. године у селу Руска Бектјашка у Уљановској области. Дипломирао је на *Вишој војној школи* у Уљановску, а *Војну академију* и постдипломске студије завршио је у Лењинграду.

Пуковник је у пензији. Доцент на Војној школи, доктор филозофије на техничким наукама, дописни члан Санктпетербуршке академије наука и уметности.

Песник је и преводилац, уредник и председник Удружења песника *Нови поглед* у Санкт Петербургу.

Живи и ствара у Санкт Петербургу.

•Уредник сте књижевног часописа *Нови поглед* у Санкт Петербургу, који објављује песме савремених руских песника. За читаоце *Суштине поетике* реците с каквом идејом сте основали часопис?

•Наш часопис је створен са идејом да се на страницама *Новог погледа* појављују у истој мери познати и млади,

неафирмисани писци. Ми смо сасвим независни. Радимо по сопственој иницијативи и сами сносимо све трошкове у вези са издавањем, штампом и презентацијом часописа, а сходно томе и уређивачка политика је слободна.

•Нађу се међу њима и препеви песама аутора из Србије. Како је започела та сарадња?

•Захваљујући Евгенију Капустину и Маријани Соломко на страницама нашег часописа су се појавили и преводи српских песника, најпре оних из *Суштине поетике*, па би се могло рећи да су њих двоје зачетници ове, сад већ веома успешне руско-српске књижевне сарадње.

Лично, рећи ћу искрено, неочекивано сам открио лепоту српске књижевности, а преко ње сам упознавао и српске песнике. Мада још нисам довољно знао српски језик осетио сам велику жељу да неке од тих стихова преведем. И усудио сам се преведећи стихове Кристине Јанковић. Тад сам упознао и уредника *Суштине поетике*, мог српског брата, који ми је помагао да уђем у бит српског језика и српске поезије.

Касније, веома значајан допринос да се та сарадња продуби припада председнику Књижевног клуба *Сирин* и главном уреднику часописа *Културни мозаик* Ненаду Плавшићу који је организовао наш први долазак у Србију у јуну 2017. године.

У потоњем раду велику помоћ пружила ми песникиња Кристина Рајић, професор српског језика и књижевности.

•Недавно сте са групом уметника, својим пријатељима и сународницима посетили Глушце, Нови Сад и Београд. Како су протекли сусрети руско –српског пријатељства на пољу уметности?

•Јесењи дани у Србији на све нас су оставили неизбрисиво лепа сећања. Били смо у Осипаоници код песника Ратка Антонијевића и његове породице.

Незабораван је био сусрет у Глушцима у кући вашег уредника, а мог српског брата по осећању Анђелка Заблаћанског и његове сестре Анђелке Максимовић, изузетне домаћице која нас је угостила српским јелима, али усудићу се и рећи – храбре и јаке жене која на својим плећима носи цео њихов дом.

Свештеник Миле Јовановић, парох у Цркви Светих апостола Петра и Павла, одржао нам је својеврстан час о хришћанској љубави и православљу. Житељи су нас веома топло прихватили, а посебно песму Саше Брикова *Молитва* коју је уз благослов свештеника отпевао у цркви. Из цркве догађај је премештен у салу у црквеној порти где су глумци позоришта из Богатића рецитовали на српском, а ми на руском песме присутних аутора, које су објављене у последњем броју *Новог погледа*. Захвални смо свима који су учествовали у организацији тако лепе поетске вечери.

Сутрадан смо се срели са песницима и љубитељима поезије у Новом Саду. Успут смо посетили фрушкогорски Манастир Ремета, у ком су нас монаси примили као род најрођенији.

Незаборавно је било вече у Београду у сали Палилула које је организовао Ненад Плавшић. Наступали су и српски и руски песници. Николај Цветков није само рецитовао, већ је свирао на пијанину, Бриков је своју песму *Молитва* уз гитару певао на руском, али и на српском у преводу Анђелка Заблаћанског. Такође, том приликом представљена је и збирка песама *Трагом љубави* Кристине Јанковић у издању *Сирина*. Све у свему, било је то незаборавно вече јединства уметности – поезије, музике, сликарства.

Два дана смо се дружили с литературом Марије Јакшић на Београдском сајму књига, а такође смо учествовали у промоцији књиге *Свитања без радости* Угрин Поповића. На Сајму смо Народној библиотеци Србије поклонили неколико примерака нашег часописа *Нови поглед* који су они са задовољством прихватили.

Свакодневно смо учествовали у многим културним догађајима и за овај интервју их је тешко све набројати. Много личности из света уметности смо срели и овом приликом им се свима захваљујем, а ако бих споменуо сваког понаособ био би ово веома дуг интервју. Посебну захвалност исказујем драгој дами, удови Слободана Дошића, Марији Јакшић за несебично пружену помоћ у сваком смисли, а такође и Ивану Вучковићу који нас је камером пратио на нашем путовању, а такође нам помагао да решимо и неке техничке проблеме. А у вези тога велику и посебну захвалност исказујем мајсторима из Сопота Драгану и његовом сину Ђолету Миловановићу који врло брзо и вешто поправили тежак квар на ауту баш пред повратак за Русију.

Никако не могу, не желим прескочити недавно упокојеног пуковника, академика, мог доброг пријатеља Слободана Дошића који ме је учио свему, па и изговорима у српском језику – ијекавског и екавског.

На послетку, али на крају само у редоследу набрајања, желим да се захвалим и интернет радио станици *Сербона* која је Сашу Брикова и мене угостила у емисији *У име риме* уреднице и водитељке, иначе добре песникиње Снежане Дубак.

•Преводилац сте са српског језика. Колико је захтевно препевати песму, а да она задржи лепоту и оригиналност изворног језика? Имате ли у том смислу помоћ, сарадњу?

•Већ сам нешто рекао на ту тему. Све је почело спонтано. Једноставно, почео сам да читам и налазим смисао, суштину у прочитаној песми српских песника. Било је речи које нисам могао наћи у речнику и ту ми је помагао Анђелко Заблаћански својим објашњењима. Понекад ми је слао слике појмова да бих сасвим схватио. Руски и српски су слични, али и граматички прилично различити, па треба бити опрезан код превођења. Посебно код превођења поезије. Зато ћу цитирати речи руског песника и преводиоца С. Ј. Маршака који је рекао:

Преводити поезију веома је тешко искуство.

Показаћу вам два, наизглед парадокса, али по суштини тачне одредбе:

Прво – Превести песму је немогуће,

Друго – Сваки превод је изузетак,

Ако се преводилац тако односи према свом преводу (да у суштини није само преводилац већ сваки песник ког преводи) онда може песму превести.

Велика је срећа што из самог преведеног дела вас обузима.

С моје тачке гледишта превод је дело двоје аутора и ја сам веома радостан кад чујем оно: *Хвала! Одличан превод.*

И срећан сам што у Србији упознах много људи који ми у овој мисији приближавања руске и српске поезије помажу својим саветима при превођењу.

•И сами сте песник. Поменућу само неке које је препевао г. Заблаћански: ...Наше виле, Љубавници, Сад живи... на задовољство српске читалачке публике. На кој начин приступате писању? Како бисте исказали своју поетику, виђење поезије?

•Веома сам захвалан мом српском брату. Превео је он и стихове које сам посветио свом деди, мајчином оцу, који је погинуо 5. јула 1944. године у Виборгу, *Црвено брдо (Красный Холм)* који ми много значе.

Кад је у питању мој однос према поезији, рећи ћу - то је дар од Бога и навести стихове Великог кнеза Константина Константиновича Романова:

*Поезији кд слуга се јави,
Цени уметничку јој светост,
Дај јој душу да те обезглави.
Дај сва чувства за њену светлост-*

*Буди истрајан у свом дугу –
Поноси се именов песника,
Протерај лаж, тмине поругу
За истину са светионика.*

Боље и снажније се не може рећи. Задатак поезије је да доноси светлост и истину, а песник је само посредник између свеобухватних божанских начела и читалаца.

А кад је реч о мом личном односу према поезији уопште, о песничкој креативности, писао сам у овој шаљивој песми:

Како пишем не знам рећи
Али и то ми се деси некад
Ко вода стих ће потећи
Мада, не схватам себе тад
Кад душом се потоци разлију
И стих по стих у песму се слију

•Занимљиво је да сте иначе пуковник у пензији. Како објашњавате спој поезије и војног позива?

•Није тешко, јер данашња војска, а посебно руска не тражи од човека само добру физичку спремину, већ људе широког погледа на све сфере живота. А ту спада и уметност. Мада, ја лично себе не доживљавам као поету. Немам још ниједну књигу издату. Надам се да ће прва бити збирка мојих превода српских песама.

•Захваљујемо се на разговору. Честитамо на успешним промоцијама недавно одржаним у Србији и желимо и даље тако духовно богату, уметнички успешну и пријатељску сарадњу.

•Хвала *Суштини поетике* што ми је омогућила да изнесем део лепих тренутака проведених у Србији у току девет јесењих дана.

*Интервју припремила: Кристина Павловић Рајић
Превод: Анђелко Заблаћански*

Владимир Бабошин у Србији

У тихости | Љубинко Јелић

У КУТИЈИ

Знам да неминовно
тонем у измаглицу
непрозирну
али у кутији
под језиком детета
заувек притајеног у мени
чувам бисерне речи
никада пре изговорене
јасно

ПОСВЕЋЕЊЕ СВЕТЛОСТИ

Једним сам путем дошао
а другим се враћам
затворених очију
убеђен да само тако
могу видети лампу
измишљену
и запаљену
под крилом анђела
посвећеног светлости
просутој
изван сна
колико одозго
толико одоздо

У ОБОЖЕНОЈ ПОСТЕЉИ

Шта друго могу у тескобној соби,
пуст и побеђен необјашњивом тугом,
него да клекнем
и замолим из пурпурних небеса
зору вечности,
да огреје макар мало наше дете,
још нерођено и устрептало
у обоженој постељи,
испод танковите јеле,
где сам те први пут загрлио,
а ти си процветала
и замакла у опојни понор
иза усана магичних...

СКРИВЕНИ ПРОЗОРИ

О маслачку се ништа
поуздано не може рећи
без уздаха док се све нежности
потпуно не распрше
у чежњивим речима
изговореним у себи у осами
када се отворе скривени прозори
над пољем душевним недогледним

ИМЕ ЉУБАВИ

Понекад, пре расвита,
задрхтим убеђен да неко,
невидљив а свуд присутан,
спушта непојамну резу
на моја кућна врата
и спречава љубав
да споља закуца тихо
и без бојазни, једноставно,
изговори, коначно, своје право име

У ТИХОСТИ

Анђео свевидни,
крилима белим и несазнајним,
семе благосно и жераво,
баца у наш сан дужи и омамнији
од свих досадашњих дана и ноћи.
Ослушкујемо у тихости,
загледани на другу страну
ововремене опчињености,
како из часа у час,
све више клија и разговетно казује
колико смо отворени
за истину и рањиви,
пред налетима тешко савладивих
таласа самозаборава.
Ослушкујемо кружење сејача свевидног,
који све брже и несуздржаније
иде околу нас и баца нам у дах
семе самотворно,
истински верујући да ће започето
клијање бити срећно довршено
пре мраза раног.

О ПЕСНИКУ

Љубинко Јелић

Рођен је 1932. године у Шаранима код Горњег Милановца. Песник и градитељ. Живео је и радио у Немачкој и многим градовима света. Дипломирани је економиста и грађевински инжењер. Бави се и издаваштвом.

Члан је Удружења књижевника Србије и Европске академије. Аутор је више збирки песма, једну билингвалано и на српском и македонском.

Објавио је још и следеће књиге поезије: *На рубу пепељастог поља*, *Ближе леденику*, *Узиђивање*, *Чај за суседа*, *Около гнезда снеог*, *На небу другом*, *Анђео у стакленику*, *Градња и опсене*, *Благодатно самогласје*, *Чезња за благошћу*, *Магични прстен*, *Сабране песме у четири књиге* и најновију збирку љубване поезије *Писмо мојој љубави*.

Сада живи у Београду.

Милић од Мачве

Критика

Пише Сања Живковић

ЗАУВЕК ТВОЈ | ДАНИЈЕЛ ГЛАУТЕР

У књижевности се неретко дешава да се аутори структурно и тематски поигравају, те њихова дела у основи бивају на граници две или више књижевне подврсте. Један од таквих примера је изврсно дело Данијела Глаутера *Заувек твој* које је у основи љубавни роман са елементима криминалистичког и психолошког. У њему се писац служи разнима *варкама*, те читаоцу константно пружа супротно од очекиваног, тј. под маском, на први поглед тривијалног, он се приказује као изузетан познавалац људске психе. Такође, приметна је и употреба неколиких симбола, о чему ће бити речи у даљем тексту.

Прва маска тривијалности на коју наилазимо скрива се у наслову. Наиме, *Заувек твој*, носи призив љубавног романа са извесном дозом патетике. Међутим, пред читаоцем се већ на првим странама открива нешто сасвим друго. Наизглед обичан сусрет двоје људи у маркету, Ханеса и Јудит, прераста у добро замаскирану опсесију која уништава све пред собом, а савршен мушкарац, који све ради да удовољи вољеној жени заправо је психички поремећена особа, којој је једни циљ да је зароби и уништи. Самим тим, ово *заувек твој* није одраз онога што Ханес искрено осећа, већ тежња ка ономе у шта жели да сви верују, а све зарад својих поремећених циљева. Овим се

долази и до друге маске, коју до краја романа носи главни јунак.

Други битан поступак којим се Глаутер служи јесте константно варирање броја три. Наиме, окосницу приче чине три личности: Јудит, Ханс и жена која се појављује на крају романа. Провучено кроз аспект симболике, број три¹ садржан је од збира бројева два, који се сматра бројем земље, чији представници су Ханес и Јудит, и броја један који се сматра бројем неба, чији представник је поменути жена, захваљујући којој ће доћи до обрта и разрешења. Другим речима, без увођења трећег лица прича не би могла бити завршена, што се једначи са симболичким аспектом овог броја, који представља израз интелектуалног и духовног реда, божанског у космосу и човеку.² Такође у сваком од поменутих јунака уочавају се три момента: оно што су били пре међусобног сусрета и два њихова лица након сусрета. Јудит је пре познанства са Ханесом била сасвим обична девојка, власница продавнице расвете у прећутној потрази за неким ко ће је волети, да би након истог постала жена коју је вољени мушкарац учинио психички нестабилном. Тада долази до удвостручења њене личности: једна због превелике количине Ханесове посесивности чује гласове, константно је у страху да ће га након раскида негде угледати, а друга постаје свесна да је човек за кога је мислила да је обожава заправо лудак, који ради све да би њу направио лудом и онеспособио за живот без њега. Са друге стране Ханес је пре Јудит већ уништио један живот, да би након сусрета у њој видео наредну жртву. Пред нама се онда пројављују два Ханеса: један, наизглед идеалан мушкарац, који се инфилтрира међу Јудитине пријатеље и успева да их убеди да је он прави мушкарац за њу; други, поремећен, који једну жену држи под контролом лековима, док другој припрема исти сценарио. Непозната

¹ Види одредницу *Три* у : Rjecnik simbola, Jean Chevalier I Alain Gheerbrant, NAKLADNI ZAVOD MH,Zagreb,1983, 709.

² Исто

жена, чији идентитет сазнајемо на крају, такође има три важне, временски линеарне тачке: у прошлости је најпре била срећна и заљубљена жена, затим је постала роб и особа која не зна за себе, да би је у садашњости, на крају Јудит ослободила и преобратила у нормалну особу која ће моћи да настави живот.

На почетку смо споменули да у функцији приче аутор користи симболе, и то: светлост, жуто, ружа. Јудит држи продавницу расвете и што се уз њену појаву константно појављује светлост, било као таква, било као контраст мраку у којем се Јудит у часовима нервног растројства често налази. С обзиром на то да је захваљујући њој осујећен Ханесов покушај да настави са уништавањем живота девојака, не чуди што се Глаутер определио да поменути симбол изварира на овај начин. Као средство излуђивања девојака, поред сталних појављивања, остављања порука, разних лажирања, Ханес корити три жуте руже. Ако се узме у обзир симболички аспект боје и цвета, при чему жуто³ представља божански лик, а ружа⁴ савршенство и љубав, може се рећи да је у питању парадокс у којем средство за исказивање најдубљих емоција постаје средство за уништавање.

Што се тиче дискурса, Глаутер приповеда *лако*, са изврским дијалозима и описима који су искључиво у функцији приказа психичких стања јунака.

На крају, можемо рећи да је роман *Заувек твој* изузетно дело о злоупотреби љубави у којој се аутор пројављује као врсни познавалац људске психе и душе. Он на прави начин користи симболе, бриси дискурс и радњу до савршености, поштујући начело: мање је више. Такође, захваљујући динамици и моментима у којима заличи на Хичкокове заплете, ово дело могло би се разматрати и као одлична подлога за филмски сценарио.

³ Види одредницу *Жуто* у : Исто, 829.

⁴ Види одредницу *Ружа* у : Исто, 572.

Савремена руска поезија

Александар Бриков | МОЛИТВА
(1954)

Обично се грешан Тебе сетим,
Сујетан се кајем кô и ваздан
И опет Тобом себи претим
Твојим именом да почнем дан.

Поново слушам лоше вести,
На душу падну јед и очај,
Господе, тражим крст у свести,
Твој светли образ, молим Те, дај.

Клањам Ти се до земље црне
Грешне, вољене – о, Боже чуј,
Исцели срце да не утрне,
А душу – Господе помилуј.

И опет Ти кажем без стида:
Помози, продужи земне дане
Свима – и не дај злу да ме кида,
Пред сваким уклони бездане.

Боже, суди речју праведника.
Немам страха пред казнама Твојим,
И молим за светлост Твог лика –
Пред болом и срећом исто да стојим.

Клањам Ти се до земље црне
Грешне, вољене – о, Боже чуј,
Исцели срце да не утрне,
А душу – Господе помилуј.

Евгеније Капустин | ЗАЉУБЉЕЊЕ
(1984)

Опрости ми заљубљеност моју.
Опрости што небо призивам
За меку кô лан косу твоју –
И што једну влас кô дар снивам

Опрости – умро сам – нисам знао
Да бешумно шкрипи капија.
Опрости – та капија – нисам знао
На самом је предворју Раја.

Опрости ми, опрости чудном,
Све то у себи носим одувек.
Опрости ми и у сну будном,
Дај руку – облак зна да сам човек.

Опрости мени заљубљеном.

Владимир Бабошин | РЕЧИ
(1958)

Шта је живот – представа а ми глумци само
И не знамо ко је сваком од нас дао роле.
Заједно смо, а једни друге ми не знамо,
С речима без душе и празним кô пароле

Речи, речи... просуте вешто по папиру,
Или на монитору слова у лепом низу.
За писање храброст не треба у немиру,
Ал' у очи рећи тешко је – храбрости близу

Владимир Бабошин | НАШЕ ВИЛЕ
(1958)

Питати жену за године је срамно!
То прави мушкарац, верујте, увек зна,
Лепа је кô кад трешња цвета помамно,
Или кад је зрела кô и јесен плодна.

Питати жену за године је излишно,
Јер њу увек обавија вео неке тајне.
И обучена у траље или свечано,
Лепа и кад јој нико не види очи сјајне.

Питати жену за године – лудост је то,
Јер те бројке не значе ништа ником.
Супругу, можда, реда ради само,
Осталима - лепота је у непознатом.

И зато, пред њеном лепотом заћути,
Али не скривај своје усхићење.
У свим годинама у њој тек вилу слути,
Јер таква ће увек бити твоје хтење.

Ирина Михашина | БОЖЈА РУКА
(1960)

Газим по роси с плавим месецом у коси,
Просипам сребро у зору.
Не чујем све а узвишени глас носи
Реч Његову у ћутње говору:
- Русија ће живети довека,
Руски народ ни пред ким не клечи.
И ја видех – Божја нас дотиче рука
И пут ка бољем што нам душе лечи.

Маријана Соломко | ГУСКЕ СУ ЛЕТЕЛЕ НА СЕВЕР

Гуске су летеле на север у болном низу –
У сивој магли сиви низ једва обресе шаље
Кô бисер сред перли вођа је на челу јата
До Беринговог пролаза ... Ко зна куда даље

Удари ветра су груби – модрина усне руби
Кô ваздушно клатно звона та плавет све леди
Гуске – кô деца без слуха пркосе гакањем
Тој хладној партитури и безименој беди

Гуске су летеле на север у низу болном –
Као усамљеник с живота претешком ролом

Татјана Непорада | * * *

Ноћ. Пут. И она.
Ноћ. Пут. Поново једна.
Ноћ. Пут. Без друштва.
Ноћ. Пут. Језа свуд.
Живот без живота.
Сан без сна.
Ноћ. Пут.
И... пролеће.

Песме с руског препевао Анђелко Заблаћански

Прича | Сенка Војиновић

ТИМОР

Дечак се играо сам на дворишту, на уској бетонској стази што је водила од куће до капије, са обе стране оивиченој ниским зеленим растињем. Било је ту хортензија, божура, живице и тек засађених борића. Мало даље од низова жбуња уздизало се моћно високо дрвеће и дворишту давало изглед нечега између шуме и парка. Игра се звала *задржи светлост*. Био је један од оних пролећних дана кад облаци прелазе преко неба и на свом путу сваки час заклањају сунце, што се огледало у смени светлости и сенке у правилним временским размацама. Ту смену дечак је најбоље пратио управо на стази од бетона, јер се на њој најјасније читавала. Одједном, нагло би се просуло бљештавило преко ње, околно зеленило добило би живописнију, јачу нијансу, све би постало јарко и весело и чинило се да је тако увек било и да ће увек и бити. Дечак је знао за промену која ће за пар часака уследити, али из свег срца желео је да то што зна нема никакав значај и да се тренутак светлости протегне у бескрај, или да га бар некако задржи што је могуће дуже. Али, светло би опет угаснуло, зеленило почело да тамни, и преко стазе би се поново прелила дубока и тешка сенка. Тако на сваких неколико минута. Ишчекивање сунца, нада да ће остати, па разочарење. Мали се питао како његова силна жеља нема никаквог утицаја на ток ствари. Боје и сјај тако су леви, а сенка мрачна и тужна, па ипак, изгледало је да односи победу и све се дуже задржава на стази, а осунчани тренуци све краће трају, што је наговештавало и крај игре. Није хтео да призна пораз. Можда је Он крив за све, Он који га подмукло вреба сваког дана, који је и сад ту негде, сакривен у неком најмрачнијем куту и одатле диригује и овом игром, шаље мрску таму. Ништи сваку радост. Он не воли кад је дечак

весео, сваки пут кад се насмеје, преплави га страшним осећајем да ће се десити нешто лоше и да ће тај смех морати бити кажњен, плаћен сузама. „Не смеј се толико, плакаћеш“, злослутно би одјекнуло у дечаку и осмех би утрнуо на уснама, праћен осећањем кривице и стрепње. И не само тад. Кад год хоће нешто занимљиво да уради, испита, крене мало даље од куће, јави се тај злокобан опомињући глас и леди сваки наум и покрет. Као да је био свуда и пратио све својим злим свевидећим оком. Дечак је знао да је Он у ствари заробљен, да чами иза неких тешких решетака, али је Његов поглед моћан и дах леден и снажно струји ка малиши, који не може да им се одупре ни побегне од њих. Ноћу, у својој соби, када се угасе светла, осећао их је на лицу и врату и дубље навлачио покривач. То Његово зло присуство најјаче је зрачило око три степеника која су водила у стару кућу. Пратило је дечака и кроз сан. А скоро сваке ноћи сањао је исти: како стоји на врху степеништа, са ужасним осећајем тескобе и неодређене бојазни, а онда се површина где стоји измиче испод ногу, које као да клизе и опасно и незадрживо приближавају се ивици и неминовном суноврату. И затим пада, пада, дуго, са осећањем сличним оном голицавом, кад се љуљаш на љуљашци затворених очију, мешавином страха и коначног препуштања, и увек се пробуди пре но што дотакне дно. Никад није сазнао шта се дешава на самом крају тог пута језе, где га по свој прилици чека Он, да га најзад шчепа у свој немилосрдни загрљај. На светлости јаве, дечак му се мигољио, измицао, одупирао својим слабашним телом од пет година.

Стајао је испред огледала и посматрао свој одраз. Лице с друге стране чудно је зурило у њега и послушно понављало сваки покрет ока и мицај усана. Тим кретњама хтео је да стресе мртвачку укоченост коју је назирао испод капака и белине коже. Струјала му је однекуд, извирала изнутра, и сад је покушавао да и мисао и слику развеје са лица наизглед бесмисленом мимиком. Несигуран да ли је у томе успео, изашао је из купатила. Имао је двадесет година, студент

друге године филозофије. Другови су га у шали звали *светац*, због његовог увек уздржаног и безмало непорочног владања. Није се љутио због свог надимка, мада га је он у себи често мењао у *демон*. Како би Сократ рекао, *даимонион*. Није знао ни у којој мери би могао своје унутрашње биће да изједначи са сталном присутности једне тамне а моћне силе, која је диктирала његове поступке. Питао се како изгледа живот на терену апсолутне слободе од те спутавајуће ригидне власти. Није давао одушка себи ничему у чему су његови другови обилато уживали, и то не по својој вољи већ по снази тог неумољивог рестриктивног нагона изнутра, чијег је његово тело било заробљеник. Осећао је да се мора некад и некако одупрети сили која га меље и сатире, притиска му груди, крати дах и претвара у темпирану бомбу. *Како то да сви све могу, само ја не могу ништа и никад?* Осим да учи, ради и размишља. У томе је, без сумње, предњачио над својим друговима. Али то му није давало никакву сатисфакцију. Желео је да буде мање паметан, мање успешан у обављању задатака, а више као остали. Знао је да је одавно време да буде са неком женом. Идеја о женском телу и ужитку које оно пружа није му била мрска, али није га привлачила ниједна девојка из његовог окружења, ниједна стварна, од крви и меса. По слушаоницама се проносио узбудљиви шапат да је једна асистенткиња *слаба* на млађе колеге и да, онима који су јој нарочито симпатични, радо излази у сусрет по питању иницијације у свет неслућених задовољстава тела. Он није знао да ли је испод тих гласина неправедна измишљотина студената лако запаљиве маште или можда истина; на њеним вежбама био је једнако успешан као и на осталим, брзо га је издвојила међу другима и често прозивала и похваљивала, што је било уобичајена ствар за младића. Али, након што је трач допро до њега, и нехотице почео је да је посматра на часовима. У средњим тридесетим, прибраног и самоувереног изгледа, наоко више испуњена одјеком неких својих несазнатљивих мисли него свешћу о дешавањима на

вежбама, мада увек у току, та жена није одисала путеношћу која зрачи и сажиче око себе. Ако ју је и имала, била је скривена негде дубље, даље од површног погледа. Док је редовно хватао белешке, младића је у једном моменту најпре коснуо њен глас. Дубок, мек, а једноставан и питак као вода. Никад до тада на њега није обратио пажњу. А онда је подигао главу и по први пут сусрео се јасно са њеним очима. Учинило му се да је нешто заискрило у њима, као жеравица, да би се брзо сакрило испод сенки дугих трепавица. То га је још више заинтриговало. Убрзо није могао да не призна себи да је посматра са дубоким и топлим уживањем које му се разлива по телу. Још је ревносније обављао задатке, јурио на њене вежбе и очајнички вребао било какав сигнал од ње да је он тај, да га је одабрала. Али ништа се нарочито није дешавало, вежбе су текле уобичајено, постављала му је питања и одобравала одговоре тоном истим као и увек, ниједна нијанса у гласу или гримаса на лицу нису одражавале скривено значење и жељно очекивани позив. То је већ почињало да га мучи на јави, а настављало се и у сновима. Сав у непрестаном грозничавом ишчекивању, осећао се као да копни од неке тешке а невидљиве болести, која га слама и црпи.

Једног тмурног поподнева по завршетку предавања, излазио је са факултета. Хладан ветар ошинуо га је по лицу и попрскао са неколико капљица кише. Машио се за кишобран и схватио да га је оставио унутра. Кренуо је назад и на путу до слушаонице, у аули, у дну степеница, стајала је она. Попут привиђења, изашлог из његових снова, да га мучи својом демонском снагом. Застао је као укопан. Она се поздравила са особом с којом је разговарала, и на његово запрепашћење, упутила се равно њему. На чудно испражњеном ходнику није било никога осим њих двоје.

– М..., обратила му се по презимену – нешто си ми много расејан ових дана. Тачно ти одговараш, као и иначе, али као да су ти мисли негде другде. Питам се где.

Учинило му се да га враголасто посматра, она жеравица у оку искрила је скоро заслепљујућим сјајем. Хипнотишућим. Нека миришљава мекота и слаткаста топлина избијале су из ње, неодољиво се шириле и испуњавале читав простор. И ваздух. Хтео је да одговори нешто, али уста су му се осушила и језик залепио за непца. Изненада, пришла му је сасвим близу и шапнула на уво:

– Ако желиш да се играш, сврати код мене вечерас. Моја адреса је...

Осетио је њен дах на лицу. Крв му се сјурила у образе. Сав се сплео. Речи које је чуо одјекивале су му у ушима и парале мозак. У грудима је лудачки тукло. Толико је чекао тај тренутак, а сад се коначно и десио... Али, тек што га је обузела еуфорија, лака сенка прешла је преко поља светлости на небеским висинама на које се неочекивано узнео, и сјај као да је почињао да бледи... Зазебло му је око срца... Однекуд, из дубина, јављао се притајени злокобни глас, нешто подмукло и мрачно помаљало је своју мрску главу. Преплавио га је познати талас страха. Слутња да ће се нешто ужасно догодити. Тупо је зурио у под ауле, не могавши да се макне с места, док се она већ удаљавала и нестајала кроз тешка двокрилна врата, у кишно и тмурно предвечерје. Тако је остао дуго, док се није пренуо, у чуду како се и зашто ту затекао. Онда се сетио кишобрана, устрчао по њега уз степенице, још брже слетео доле и заглавио на врата.

То вече провео је као у бунилу, није ништа ни чуо ни видео око себе, на брзину се истуширао и пресвукао и већ је, као без душе, трчао улицом, у потрази за адресом која му је и даље одзвањала у ушима. Истовремено са узбуђењем, кочило му је удове оно осећање страха, али чврсто је одлучио да му не попусти, да га не слуша, да га надвлада бар једном у животу. Овај пут се неће предати, неће устукнути кад му је већ пут отворен. Пут у задовољство чула. Стигао је и позвонио на врата са реченим бројем. Зачуло се

– Уђи, отворено је.

У стану га је запахнуо сладуњав оријентални мирис. Гореле су ароматичне свеће и миришљави штапићи и осветљавали слабим пламичцима полумрачну просторију. Сенке су играле по зиду и свему давале призвук тајанства. Слаткаст мирис га је помало гушио. Ускоро се и она појавила у неглижеу црне боје, са распуштеном тамном тешком косом, оног истог мириса који се ширио станом. Гушило га је све више. Загонетно га је гледала, и затим затражила да скине сву одећу. Покорно се повиновао захтеву. Осетио је цело њено топло и велико тело на себи, затворио очи... Одједном нагло се одмакла од њега.

– Па ти изгледа не желиш да се играш са мном – подсмехнула му се.

На свој ужас, схватио је да га је властито тело издало, да не одговара на његову силну жељу, већ лежи млитаво и немоћно. Убрзано се смањивао и постајао све сићушнији у огромном кревету те страшне жене... Посматрала га је неколико тренутака сажалјиво, па се зацерекала... Младић је са врха три степеника незауостављиво клизио ка ивици, а онда се стрмоглавио у суноврат, и падао, падао, падао, праћен заглушујућим цереком... Пробудио се обливен знојем, у глави му је тутњало. Утрчао је у купатило и заурлао на свој одраз у огледалу, немоћно ударајући по стаклу:

– Ко си ти?! Изађи из мене! Одлази! Остави ме на миру...

Ударио је јаче, и мрежа пукотина распротрла се преко глатке површине огледала. Из новонасталог мозаика гледало је једно закрвављено око.

– Ти си ја. Ја сам ти. Не могу... – јецао је несрећни младић. – Не могу напоље из ових решетки. Узми ме већ једном. Предајем се...

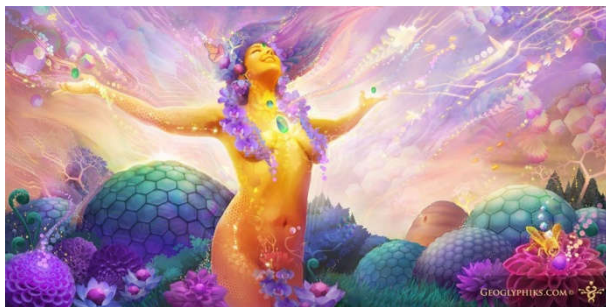
Спаран летњи дан. Двојица познаника, након посла, пијуцкају пиво у башти једног кафеа. Поред њих, сав занет,

као месечар, пролази проћелав човек од неких четрдесетак година, у раздрљеној кошуљи, запуштен, млатара рукама и лови њима нешто по ваздуху, расправљајући се са само себи видљивим саговорником.

– Ех, шта се направи од човека...

– Па ко је овај лудак?

– Ма М..., из моје улице, ишао сам са њим у основу. Био јако добар ђак, после и најбољи студент, и онда, не знам, просто – пукђ. Једни кажу заљубио се у неку професорку, асистенткињу, шта ли, па одлепио. Други да је ваљда преучио, ако ме разумеш. Не ваља ни само учити, а он никад није ни био баш као сав нормалан свет. И тако, у једном моменту само је стао, закочио се и није могао даље. Сад живи са мајком и оцем, брат му се одселио одавно. И није он нешто агресиван, никог не спопада, углавном је миран, седи кући и ћути, али тако некад му дође тај немир, па јури по крају, свађа се са неким у ваздуху, помиње некакву жену... Чуо сам да тако зна да оде и на други крај града, па га његови старци после нађу и врате кући, ужас... Жао ми је тих људи, ништа горе нема за родитеље... Оно, јесу увек били некако испрепадани, те не овамо, не тамо... Али сви су маторци такви, па и моји су били, него, ко је то зарезивао... Кажем ти ја, није добро само учити, обије се то, видиш, о главу, па шта ћеш после. А они моји магарци код куће не уче баш ништа, сигурно сад висе на игрицама. Да саспем ово пиво, па да идем да им подвикнем. Ма нек су само живи и здрави. Ајд' у здравље!

Џорџ Атертон (дигитална слика)

Ту око нас | Енеса Махмић

МОЛИТВА

У Сирији опет десетине мртвих
Крв убијеног дјетета слива се на груди мајке.

Хуманост! Једнакост! Правда!
Одјекују ријечи велике и испразне
Попут изгубљених хоризоната.

Синоћ су палили свијеће на трговима Еуропе
Кад предају одговорност боговима
Осјећају се бољим људима.

Бјежим од колективног лудила
Твоја рука на мом врату
Згражава обамрле пролазнике
Твоји влажни пољупци
Пале сухоњаву библиотекарку
Што нас слиједи иза полица књига.

Кад ме прислониш на зид Преторске палате
Погледам у небо и сапућем:
Боже, свако заслужије да буде овако сретан.

ОСТРВА

Опет бура
Чујем звецкање верига тамо у луци
Опомињу
Нема се гдје побјећи.

И опет свијетле празнине, пусте улице, укочено дрвеће,
Удари олује по глатким површинама.
Ужурбано човјечанство мучаљивих и несретних
Ходи у жамору
Без станке и састанка.

Острва су као старе душе
Усуд им да стоје у средишту
Све виде
Све знају
А не отварају се.
Додирујеш ми руку без ријечи
Остављајући за собом само бат корака
И уморно дахтање.

Утонули у маглу
Гутамо
Неизрециво.

ВЕРОНА

Чини се
Неки градови имају душу
Док ходаш чини дотичу те свиленим рукама
Осјећаш се утјешено и пун си наде
Све док не падне снијег.

Узимам књигу
Коју си ми поклатио прије много година.
Никакве друге доказе немам о љетним ноћима.
Сјећања су засљепљујући одбљесци прошлости:
Барокно прочеље цркве утонуло у таму

Додири
Твоји пољупци на мом стопалу...
Страст увијек пронађе пут
Бусен зелене траве израсте међу стијенама
И гранчица олеандера што је сломио вјетар
Испупа у ново стабло.

Недјеља је
Ноћ се спрема уклонити бољке
Људи ће се забављати до ситних сати
Све док их понедјељак не врати
Тјескобним обавезама.

ПИСМО ЦВЕТАЈЕВЕ

*Раинер,
Одговарај само са да
На све што ја хоћу
Из тога неће произаћи ништа страшно.⁵
Вријеме велике глади
Отупила су ме за зло
У ове ситне сате
Умјесто круха једем њемачку поезију
И надам се, надам да ћеш писати.*

А Волга се испријечила између нас
Волга испрљана крвљу и барутом
Силне границе и барикаде
Сваки дан доноси исту борбу
Исту отупљеност
Понекад ми се чини да нисам дорасла љубави
Као да знам само жалити.

⁵ Одломак из писма Марине Цветајеве.

Знам да ћемо се срести негдје
Можда то мора бити велики град?
Мали градови понекад обману
Дани протичу у дну пустих улица
Увлачим поглед
Гдје фаун испија ноћну огољеност гроздова
Не, не бојим се умријети овдје
Нити стрепим од крволочних чувара
Само пиши.

ТИХИ ДОН

Григорије,
Живот је овдје тежак
Ратови, дуге зиме и ријетка каша
Човјек нема чему да се радује
Гледам пространу степу
Праће перу рубље на ријеци
Косци откивају косе
И нико се не усуђује изговорити ријеч *Љубав*

Понекад у вреле дане кад надолази киша
Загризем длан
И пустим да ми олуја прекрије кожу капима
То је страст за којом жудим
Буице што се сливају низ пуну степу

Твој загрљај чини ме живом
Хоћу да се наљубим
За цијели свој живот
Послије ме можете убити.

О ПЕСНИКИЊИ

Енеса Махмић

Босанскохерцеговачка књижевница рођена је 1989. године у Добоју, али је одрасла у Маглају који сматра својим родним градом. Добитница је више регионалних награда: *Аладин Лукач* (2016), *Ристо Ратковић* (2016), друга награда *Фестивала поезије младих Врбас* (2015), награда едиције *Првенац* СКЦ Крагујевац (2015), те златна плакета *Сосед твојега брега* (2016).

Поезија јој је превођена на енглески, италијански, шпански и турски.

Објавила је збирке путописне поезије: *Фаустова кћи* (2015), *Мале Алме Карлин* (2016), *На мјесту које изазива уздах* (2016) и *Долорес* (2017). Објављивала је у многим часописима у региону.

Живи и ради у Словенији.

Мерсад Бербер (уље на платну)

О младима је реч

ЗАКОНОМ УРЕЂЕНО БЕЗАКОЊЕ

Пише: Марко Јуришић

Претходни текст представљао је кратак резиме онога што је учињено на пољу објављивања поетских првенаца. И иде ли да је број објављених срамотан, али то никога не интересује. Објављивање и афирмисање младих и нових стваралаца остављено је на милост и немилост појединцима. Не постоји никаква законска регулатива која би то питање регулисала. Просто, ако је некоме шеф да објави један првенац, он ће то и урадити, а ако није, неће. Ништа га не приморава да објави нити га шта спречава да не објави, јер тако нешто у нашим законима не постоји. Али, то је само један мали сегмент законске неуређености наше књижевне сцене, јер је она неуређена у свим сегментима, сем када је у питању потписивње уговора са издавачем. Но, и у том случају, све је ствар договора, па закон као и да не постоји. А шта би, барем у случају потписивања уговора, морало јасно и прецизно да се зна?

Уговор са издавачем је као и сваки уговор, један правно обавезујући акт, на који се обе стране (писац и издавач) могу позивати и на основу којег се могу тужити у случају неиспуњавања обавеза наведених у истом. Али, управо ту лежи проблем. Шта ће у уговору бити наведено, зависи искључиво од договора две стране. Не постоји ниједна

законска одредба која би издавача приморала да у уговору наведе нешто што се њему не свиђа или што му не иде у прилог. Не постоји законски утврђена обавеза плаћања хонорара, самим тим ни висина хонорара; законом није утврђен минимални тираж дела, те се на основу тога још теже може утврдити висина хонорара; закон не обезбеђује дистрибуцију дела нити његову промоцију; закон не приморава књижаре ни библиотеке на откуп дела; и најважније, закон ниједног издавача нити издавачку кућу не приморава да објави било шта (наведено стање ствари дато је у грубим цртама, јер би детаљно појашњење захтевало навођење и тумачење закона, а књижевни часопис није место за то). Све наведене чињенице резултирале су следећим стањем на српској књижевно-издавачкој сцени:

У Србији постоје издавачи који годишње објављују од неколико десетина до неколико стотина наслова. Њихови тиражи мере се десетинама хиљада штампаних књига. У ситуацији у којој имамо издавачку кућу која у току једне године објави сто наслова у тиражу од минимум 50 000 примерака, не постоји закон који би једног таквог издавача приморао да објави један домаћи првенац и тиме афирмише једног новог писца, помогне целокупној афирмацији нових стваралаца и на крају, пружи моралну подршку свима онима који би тек да ступе на књижевну сцену. Да ли ће издавач објавити дело неког неафирмисаног писца или неће, зависи искључиво од његове добре воље, јер по закону на то није обавезан. Када би сваки издавач у сто објављених наслова морао да има једно или два неафирмисана имена, стање на нашој књижевној сцени би било знатно другачије.

Пошто не постоји законом утврђена обавеза плаћања хонорара, писци се све чешће у замену за бесплатно објављивање дела одричу хонорара (на који мају право јер га могу навести у уговору као једну од ставки), а то чине зато што издавач није у законској обавези да за објављено дело (сем уколико се у уговору не наведе другачије) плати

хонорар. Тако издавачи имају законску могућност, коју обилато и користе, да не објаве ниједно дело за које им аутор тражи хонорар. Стога су аутори приморани да не траже хонорар, уколико желе да им се дело објави; и за ауторе који су у могућности да са издавачем склопе такав договор, да им се у замену за хонорар дело објави бесплатно, можемо рећи да имају много среће, јер се објављивање дела углавном мора платити. Уколико аутор плати за објављивање дела, у уговору се углавном предвиђа плаћање хонорара у неком бедном проценту од цене књиге. Али и у том случају аутори, без икаквих правних последица по издавача, углавном не добијају ништа, а разлог томе је опет правне природе: издавач није у обавези да за целокупни тираж унапред исплати хонорар (уколико се у уговору не наведе друкчије), већ то чини у временском складу са продајом књига, па тако аутор може чекати и по пола године не би ли му издавач платио хиљаду или две хиљаде динара. И наравно да никоме не пада на памет да пола године моли и да се понижава за хиљаду динара.

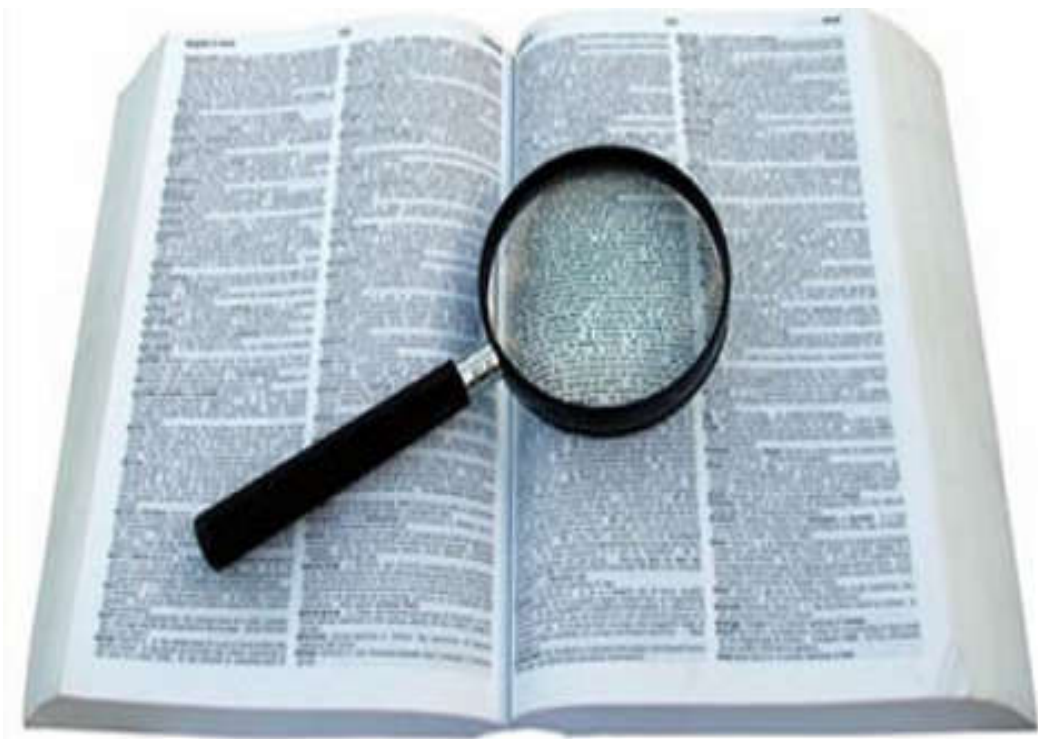
Из већ наведених разлога, издавач није у обавези да аутору гарантује дистрибуцију и промоцију књиге. Те две луксузне погодности се морају додатно платити, па уколико аутор не може да их плати, добиће комплетан тираж објављеног дела, па нека се сам сналази. А од тога, будимо иронични, нема ништа лакше, нарочито ако се има у виду да књижаре немају законску обавезу откупа. Неко ће рећи да је то логично и нормално, да књижаре саме одлучују о томе шта им је исплативо. Када је у питању интерес књижара то је тачно, али када је у питању интерес српске књижевности, то је далеко од истине, из следећег разлога: књижаре неће да откупе све што им се понуди, али издавачи све што им се понуди хоће да објаве, а за шта се, наравно, даје добар новац. Резултат таквог система је да по књижарама стоји гомила књига на које нико и не обраћа пажњу, а чије је власништво у троуглу аутор-издавач-књижара, крајње нејасно. Јер, издавач

објави књигу и даје аутору, аутор је прихвати и проследи књижари на продају, а књижара прихвати али је не откупи, па тако нема ни интерес да је купцима препоручи већ је држи на полици (ако има места) рачунајући – ако је неко купи, добро је; ако је нико не купи, није лоше, ми ништа не губимо јер ништа нисмо ни платили.

У целом систему који је описан, јасно је да издавачи имају највећу корист. Они, у ствари, само корист и имају, јер се њима све унапред плаћа. Шта ће после бити са књигом коју су објавили и са аутором коме су узели паре, њих не интересује, јер су они, са правне тачке гледишта, свој посао обавили како ваља. Шта ће бити са аутором и књигом не интересује ни књижаре, које ће прихватити понуђену им књигу, али је од аутора неће купити, већ ће је уз такозвани „уговор о комисиону“ прихватити као поклон, па као се прода, добро јесте, а ако не, ником ништа. Тако у целом систему аутор остаје кратких рукава, без новца, али и без свега оног што би му тај новац у некој нормалној држави обезбедио.

У свему овоме највећи проблем за младе ауторе је тај што издавачи нису у обавези да објављују првенце. Истина, издавачи нигде у свету немају ту обавезу, али се у уређеним земљама издавачи воде логиком – што је квалитетно то је добро, а што је добро то се продаје. Но, спрега утицаја, познанстава, политике, веза и везица код нас је толико јака и утицајна, да о квалитету онога што се објављује баш нико не води рачуна, јер за тим нема потребе, а у крајњем случају то може бити и штетно. Књижевно издавачки систем који је код нас успостављен је такав да искључује сваку конкуренцију, било издавачима, било писцима које су ти издавачи профилисали и устоличили на трон домаће књижевне сцене. Могућност да се појави писац, нов, непознат, или група таквих писаца, која би постојећим европско-естрадним карикатурама показала где им је место, практично не постоји. Већ две до три деценије уназад слушамо о истим књижевним именима (као и о политичарима) и она се не мењају. Увести

квалитет као мерило књиге значило би неизоставно одлазак у историју књижевних лакрдијаша, а пошто се то не сме, чему онда причати о квалитету? Људи који у својој педесетој или шездесетој години одлуче да први пут објаве неко своје дело постоје, али су веома ретки, и зато је прича о првенцима по правилу прича о младим људима који због свега наведеног највише осећају последице.

Савремена украјинска поезија | Халина Хевкив

ИЗ ОРАХА СОК ТЕЧЕ

Из ораха сок тече,
орах осушени...

Из ораха сок на чела капље,
горак од сјаја.
Како лепо види сунце,
да не брину,
оно беспошtedно користи шансу,
оно – то је мати...

Орах се под ноге котрља,
он се опет радује...

Из ораха сок на чела капље,
укусан је без соли.
Неће ноћ са дететом
да се поздрави,
песак још брже то камење бруси,
песак – то је прадед...

Орахово језгро у барици –
то је сок исплакао...

Он ће, као нектар оздрављења јасноће,
одвратан на крају,
као декоративно растиње
расти
на сваком надпрозорнику зидова гвоздених.
Биће болесно...

ЦЕНТРАЛНИ ТРГ

Магнолија се смејала безумно,
кад су окови обавили струк,
везавши сведока у црном огњу, -
невидљив он поста, код прелаза
у стварност отказао му је слух,
па не чу лавез паса у запрези,
због сунца што се скотрља од беса
и наједном зариде ко дете,
јер није могло видљиво досећи.
Река је доле текла и сва војска,
као да се растапала, а маса
бежаше од пљуска путем светлости.
На копља су качене женске сукње
и симболом мира под кишобраном
у коридорима грејаху празнину...
За многе године наталожено
храбрима подари част и слободу,
и даде спокој за сва времена...
Онда ко смо ми, кад прадавно људство
утихну, схватајући бит промена?
Како доспесмо с оне стране правде?

* * *

Два бледа сунца.
Вечерња прича.
Крвоток се зауставио
да одмори од монотоније.
Твој кишобран је крио некад
за тебе другу вољену жену,
а ја ћу је претворити у мач
и искористити га наменски.
Тамнокоже плесачице

понеће ме до тајног места.
Кад се ослободиш,
наћи ћеш ме тамо.
Губитак индивидуалности
и разореност, очигледно,
није исто.
Наранџама смрти
жонглирају саплеменици у круг.

* * *

J.K.

Под тим прозором
шуштала је овогодишња трава
и новогодишње ватрице
једном годишње распаљивале су расушени рам,
а ти никако ниси хтео да се будиш,
свет је дефинитивно одбио да изађе из тебе.
Ја сам даривала цвећу свежу воду,
вртела прстен,
бројала ти трепавице,
новогодишње ватрице су долазиле и одлазиле...
долазиле и одлазиле...
Unsere letzte Tanze⁶...
како је добро што сам те раније
научила да плешеш...
Поручила сам хлеб...
Људи као да никад није било,
а ја сам готово људски поручила хлеб.
Зашто смо толико мрзели постојање?
Најзад баш твоје очи се још једном
окрећу ка мени и ја знам,
да ћу после краја опет бити с тобом.

⁶ Нем. – Наш последњи плес.

УКУС ТУЛИПАНА

Одучила сам да волим ноћи,
молитве текст, што је прекривен пеном,
заборавих писати по роси...
Видим стазицу у мирисној нани,
видим знаке што ка светлости лете
и губе се у степама безљудним.
Могу бити паклом усред тишине,
месити јаук ветра на камену,
не знати за пролазност, за обалу.
Морам постати ђаком новог дана –
да чујем како отроваше сунце,
а ноћ ће доћи... заувек остати...

*Песме је с украјинског превео Јарослав
Комбиљ
(2013)*

О ПЕСНИКИЊИ

Халина Хевкив (1989), филолог,
журналиста и књижевник.

Дипломирала је филологију на
Лавовском националном универзитету
Иван Франко.

Песме објављује у књижевним
часописима и на интернету. Године 2004.
је постала лауреат књижевне награде
Богдана-Игора Антонича, када јој је
објављена збирка песама *Последњи дан*

речи не.

Живи у Украјини, а повремено у Италији код баке.

Четири песме | Лабуд Н. Лончар

НА ПУТУ ЗА СЈЕВЕР

Кад долази јесен
Остављам обалу,
Светлуцаве рибе
И шкољке што ћуте истину -
Пакујем малени кофер
И журим на сјевер.

И тако се
Са ластама разминем
Негдје на половини пута
На прелому Сна и Јаве
Махнемо у поздрав
И наставимо лет.
Оне одлазе на југ
А ја на сјевер...

Затворених очију...

Кад долази јесен
У мени замирише дуња
И цаба ласте крилима
Милују моје лице и
Цаба немуште приче пијаних шкољки
То ја опет миришем опали
Орахов лист под кућом
И пакујем кофер -
На путу за сјевер

ЈУТРО

Јутро
мирише на
Женино бијело грло,
На брашно и орахов лист.
Јутро
Маглом што сањиво
бауља са ријеке
Умива прозоре
И у небо упереним димњацима
Изазива црвеног пијетла
Који накостријешен
На дну постеље
Чека да запјева..
Јутро
Хладним рукама
Јежи груди дјевојачке
И хлади вруће бутине
Јутро
Стидљиво доноси пјесму
Откинуту са моје
Угрижене усне...

КАО ВУЧИЦА

Као вучица
Рањена, љубави гладна и
Од чопора остављена
Дозиваш ме урликом
Са тамне стране мјесеца.
Плашиш мале ноћне птице
Уснуле на мом јастуку,
Отресаш са грана презреле смокве,
И газиш уснуле шкољке у пијеску
На заборављеној обали.

Као вучица,
Рањена по ко зна који пут
Поносно носиш љубав у очима
И пожуду у зубима,
У грудима пјесму.
Цијепаш урликом ноћ
Као знојни чаршав
Док лептири беспомоћно
Лебде над стомаком.

И тако, из ноћи у ноћ -
Као гладна вучица
Урличеш моје име
С тамне стране мјесеца..

ЗАБОЛИ ЈУТРО

Кад у грудима
Заболи јутро и
Магла покрије стопе
Запјева са гране птица и
Даљина донесе слике
Заглављене у сјећању
На лик једне жене.
Вјетар ко рука дјевојачка
На прозор, тихо, закуца
И заболи у грудима јутро,
Замирише са плакара дуња -
Убрана са неба
Руком моје мајке.

Заболи у грудима јутро...

Андрић у Аскиној кожи | Душан Милијић

(Уметност као најбоље оружје против тоталитаризма)

Две године заредом, 2011. и 2012, имали смо по један јубилеј посвећен Иви Андрићу: најпре је то била шездесетогодишњица добијања Нобелове награде за књижевност, а затим стодвадесетогодишњица пишевог рођења. Изнова су штампана Андрићева дела, откривана су и нека која су претходно била објављена једино за пишево живота, неке издавачке куће потрудиле су се да буду оригиналне тако што би приповетке распоредиле „тематски“, а било је и неких занимљивих експеримената, попут „реконструкције“ романа за који се сматра да је био давнашња али неостварена Андрићева замисао. Разуме се да ни књижевна критика није пропустила да изнова преиспита Андрићев опус, а најзад се наш нобеловац појавио и као – књижевни лик, најпре у збирци прича *Земаљски дугови* (Лагуна, Београд, 2012), а потом и као главни јунак романа *Каинов ожилјак* (Лагуна, Београд 2014) Владимира Кецмановића и Дејана Стојиљковића.

У историографском погледу занимљива је студија *Ангажовани Андрић 1944–1954* (Службени гласник, Београд, 2012), где су аутори Ратко Пековић и Слободан Кљакић покушали да прикажу сву културну, књижевну и политичку делатност чувеног писца у десетогодишњем периоду након ослобођења земље. Пада у очи да су се аутори углавном ограничили на представљање архивске грађе, без икакве намере да доносе суд о етичкој страни Андрићевог рада (с обзиром на идеологију у којој је писац био „ангажован“). Они су, очигледно, то оставили доцнијим проучаваоцима, али су им неизмерно олакшали посао сакупивши и на једном месту објавивши све што би могло бити значајно у вези са Ивом

Андрићем у првих десет година југословенског комунизма. За многе од тих Андрићевих „ангажованих“ текстова, чак и добар познавалац Андрићевог рада могао би се зачудити кад би сазнао из чијег су пера потекли, јер то су, без претеривања, хвалоспеви Стаљину, Титу и револуцији.

На сличан начин, дуго је велом тајне била обавијена и Андрићева међуратна дипломатска каријера. Могуће да је тој мистерији допринела Андрићева репутација у послератним годинама, па се стога ретко помињало да је чувени писац неколико година уочи рата био посланик Краљевине Југославије у Берлину, ни мање ни више него за време владавине Адолфа Хитлера.

Примећујемо да у Андрићевом случају имамо један велики парадокс ако знамо да комунистичке власти нису благонаклоно гледале ни на неке мање значајне личности предратног, краљевског режима, док Андрић, иако је био краљевски посланик у Хитлеровој Немачкој, доласком комуниста не само што није био кажњен (чак ни губитком националне части), него се показало да је тек тада, што би се рекло, дошло његово време, у књижевном али и у политичком смислу.

Како је могуће да један поданик старог режима опстане у битно измењеним политичким и идеолошким условима?

Зато што је Андрић пред комунистима играо ону игру као Аска пред вуком!

Сви знамо причу *Аска и вук*, у којој је једна овчица својом игром успела да задиви злог вука и тако себе спасе сигурне смрти. Површно тумачење наводи нас да порекло оваквог заплета потражимо у баснама, док свако детаљније ишчитавање наводи на уметност као најбоље оружје не само против смрти у физичком смислу, него и против пролазности, против заборавља.

Кецмановић и Стојиљковић су у роману *Каинов ожиљак* на својеврстан начин осветлили живот „изванредног посланика Краљевине Југославије“ Иве Андрића у Немачкој

уочи Другог светског рата. Писци су се мало поиграли са биографијом будућег нобеловца и довели га пред склапање пакта са ђаволом. Писац седи наспрам ђавола, оличеним у нацисти Албрехту Дитриху, и доживљава себе као немоћну овцу која је принуђена да игра вукову игру не би ли извукла живу главу. Андрић себе упоређује са Шехерезадом, која је своју смрт одлагала тако што је непрестано приповедала нове приче. Видимо да Кеџмановић и Стојиљковић дакако спадају у оне који су причу *Аска и вук* добро разумели и у њој видели вечиту борбу између уметности и надируће смрти.

Међутим, у даљем току романа, Андрићев лик чини оно што „вук“ (Дитрих) од њега и очекује, а за Аску из приповетке не би се могло рећи да на пољани изводи оно што је вук од ње очекивао. Напротив, Аска свој живот брани на потпуно необичан начин, а то је врло битан мотив њене победе, јер је непријатеља изненадила и поразила већ самим „оружјем“ и начином борбе, коју он није очекивао, па самим тим није ни био спреман да јој се одупре. Ако су Кеџмановић и Стојиљковић желели да им подтекст романа буде прича о Аски, онда ипак нису били на правом трагу, јер игру непрекидно води Дитрих (метафорично речено, вук), док Андрић (Аска) то свесно допушта. Напротив, у причи *Аска и вук* управо је Аска та која води игру, додуше силом прилика и у сталном страху.

Иако Андрић спасава главу и жив одлази из Немачке, ипак се не може рећи да је победио онако како је победила његова чувена овчица-балерина. Није, међутим, случајно што се последња сцена *Каиновог ожиљка* дешава 1941. године и што последња реченица гласи „Од самог почетка“ (као наслов првог поглавља у новели *Јелена, жена које нема*), јер за Андрића је, ако не 1941, а оно 1944. почео потпуно нови живот.

Тек у том новом животу, будући нобеловац наћи ће се у положају овце пред опаком вуком. Тада већ познат и угледан писац поносно ће стати пред новом влашћу и победиће је

својим најјачим оружјем – писањем, и то оним писањем које је њему својствено и где је он непревазиђени мајстор приповедања. Чак и у новом поретку, комунизму, Андрић се није истицао соцреалистичким стваралаштвом, као што су многи мање значајни писци чинили (ради голог опстанка или пак ради лагоднијег живота), него је и даље био на старом књижевном путу и ишао стазама које су му добро биле познате. Три Андрићева романа објављена 1945. (*Травничка хроника*, *На Дрини ћуприја* и *Госпођица*) тематски немају никакве везе ни са револуцијом ни са тек успостављеном влашћу, а чак би се могло рећи да теоретски више припадају међуратној него ли послератној југословенској књижевности. Истина, један број Андрићевих књижевних радова несумњиво је настао као последица прилагођавања новим условима, попут дуже приповетке *Зеко* или приче *Дедин дневник*, која доцније није била прештампована чак ни у *Сабраним делима* Андрићевим.

Наравно, умео је Андрић и потпуно да се прилагоди актуелном тренутку, те да у чланцима, рефератима и говорима пропагира идеје нове власти са истим жаром као и сами револуционари, али чак и кад је писао хвалоспеве Стаљину, и кад је славио социјалистичку револуцију, Андрић је то чинио боље од писаца који су били искрени комунисти и који су на „левој“ страни били још у међуратном периоду. Својим талентом, Андрић је полако али сигурно крчио путеве и однео једну личну победу над идеологијом која је претила да продре дубоко у књижевност, па и да од квалитетних писаца начини обичне агитаторе.

Пошто ипак није смео јавно да тријумфује, Андрић је победу овековечио алегоријом названом *Аска и вук*.

Аскина борба није свакидашња нити је очекивана: то је борба која већ код самог избора оружја изненађује непријатеља, чиме он већ упола бива побеђен све и да то не жели сâм себи да призна.

Можда и победник не сме јавно да тријумфује, али зато је ту уметност која пружа тако много могућности да се прослави победа. А кад вук и у стварности буде укроћен, ни читаоци више неће имати страха да алегорију прочитају на исправан начин.

Ђура Јакшић – *Ноћна стража*

Пет песама | Јелена Глишић

АКО СХВАТИШ

Ако схватиш
Потребу мачке да умилно ти преде
Не знајући шта крије
Иза зеленкастих зјеница
Живјећеш сасвим мирно

Ако схватиш
Потребу врапца да цвркутом измоли
Неколико мрвица хљеба
Не знајући шта цвркутом ти поручује
Живјећеш сасвим спокојно

Ако схватиш
Потребу вране да очи
Кљуном ти и канџама ископа
Не знајући да ли то ради из злобе
Или због глади
Живјећеш у свом мраку.

РОБОВИ

Ми људи
Робови
Својих кућа
Аутомобила
Мобилних телефона
Својих одијела и ципела
Хаљина и фризура
Кристалних ваза и керамичких фигурица
Дивимо им се и клањамо

Чувамо их
Од вјетра кише и снијега
Од прејаког сунца
Од радознале дјеце
Не примјећујући врану
Која нам је на тјемени
Снијела јаје
И стрпљивошћу мајке чека
Да свог птића
Нахрани црвима наше уобразиље

ТИ

Ти –
Који у мирној љетној ноћи
Посматраш звијезде небом расуте
И слушаш пјесму зрикаваца
Који ноћас разговараш
са својим анђелима и својим демонима

Ти –
Који се сматраш достојним човјека
Испиши прстом
У, још од дана, врелој прашини
Да ли су анђеоски или демонски шапати
Више утолили глад твоје душе

Ти –
Што знаш – то неће видјети нико
Сем звијезда
Које увијек тек беспоговорно жмиркају

ЧЕКАЊЕ

Чекам.

А сунце тек провирило
И јутро се раширило –
Небом.

Чекам.

А дан све дубље уздише
И пољем јаче мирише –
Живот.

Чекам.

А кугла пада златна
И моћно и тихо с платна –
Небеског.

Чекам.

А тихо се с друге с стране
Провлачи сребрен кроз гране –
Мјесец.

РЕФРЕН

Окреће се точак пролазности
Брже и брже
Мој поглед не може да га прати
Испод склопљених капака
Час магла час звијезде
Пролијећу

Две кратке приче | Кристина Павловић Рајић

ДВА ОБЈЕКТА

Мркле ноћи су целе испунили. Масу у заносу узима ритам. Рукују се два објекта. Два погледа – четири дугмета се по навици спајају у пољубац. Неосетна је уцвалост јоргована њиховим чулима. Драги није *грозд кипров из винограда Енгадских*, али ни њене очи нису као у голубице. Све је обична огољеност.

Машина је покренута на већи број обртаја. Енергија је већа на улазу него на излазу. Клип и цилиндар брује, клапћу, па као сат цакћу. Подмазују се уљима, устаљеним покретима варниче и доводе до усијања. Запишти вентил удвојеним испарењем. Кондензовани објекти су завршили рад.

Два погледа су угашена као четири дугмета. Лењо се рукују и одјављују. Врпца је прекинута на пупку времена. Савремена дезорјентисаност је срушила бајковит лет. Њихова инстант постеља *не зелени се*.

Немогуће је да исти клип и цилиндар трајно врше размену енергије за све протоке и падове. Типови се разликују према времену, месту и начину вршења ових процеса. Кружна аутоматска трака учврстила је свој рад у овим сивим, фабрикованим данима. Отупела јутра осванула су с белим сновима.

ЋАСКАЊЕ

Појавио се као дух, спреман да очара. Бледим смешком му одолевам. Под маском присећања пружам руку:

– Мома беше?

– Да, беше... – одговори. Поглади се руком по глави и удаљи као опарен.

Себе оковах чежњом и неверицом да су године ишчекивања стале у тренутак непријатности и да ће ту и остати. Међутим, након извесног времена, чешкајући се, поново се приближио.

Претворих се у конзилијум који га разматра месецима, тражећи дијагнозу – његову или сопствену. Свлагала сам га до костију. Свлак по свлак, слој по слој – мук по мук. Сваку сам скупу реч небројано премеравала. Тестирала сам га осмосмеркама, анаграмима и ребусима, као да од тога зависи опстанак човечанства. Извртала га као џепове чудећи се што нема одговора.

Проучавала сам сатима равнине и неравнине његових мисли. Ронила у нејасне дубине очију тражећи драгуљ, а сваки пут бих изронила само обичан каменчић. У неком десетом месецу трудних мисли, исписмо пиво. Посрках пену своје умишљености и схватих – ничег у њему нема. Тек подриг.

– Тако, драга моја... Да, избрисала сам га из пријатеља.

Поподневна дремка опет уједначено труцка. Под ногама ми мачак преде. Жицка ватрица радијатора. Ушушкана, отварам корице нове књиге.

Грешио сам | Рајица Марковић

ЛЕТИ

У прелету кратком кроз шарену дугу
Загледан у себе у обалу другу
Лети силином хитрином чудеса
Надлећући вртлог страсног урнебеса

Лети не застајкуј главу не окрећи
Ни лево ни десно немој се порећи
Један је муњевити прелет чиста јава
Птицо срца не дај да те вара глава

И не склапај крила ако желиш стићи
Понуде нечасне мораш заобићи
На грану зелену не гледај, не слећи
Ако желиш летом прашину избећи

Од које настају многи тешки снови
И окови лаки као мехурови
Кратак је лет зато лети брзо
Не јадај се ником испевана сузо

Пролети изнад запосленог ока
Што чепрка земљом по трагу порока
Умакнеш ли срећно радозналом виду
Ускликни кад прођеш кроз прозор на зиду.

ПИВАРА ЈЕ ЧУДО

Пивара је последња рајска оаза
Где јутарње сунце никад не залази
Кроз зелену траву утрвена стаза
Низ коју војска босонога газе.

Пивара је срце топло и љубеће
Што по ритму игра у многим грудима
Пивара је чудо од свих чуда веће
Неправедно прећутано међу светским чудима.

Пивара је брдо загледиано у долину
Накривљеног качкета с цигаром у руци
Страсни мушки глед у женску облину
И давних времена утишани звуци.

Пивара је уздах пробуђеног јутра
Птица која није заборавила да лети
Чардак на ком живи чудак Славасутра
Из чијих се уста рађају сонети.

ГРЕШИО САМ МНОГО

Грешио сам много, радио сам свашта
Кад се сетим, савест пече ме и боли
Ја сам онај грешник ком се више прашта
И који због тога Бога више воли.

Младост луда прође и тамо где беше
Некад грешна жеља сад ме јади тиште
Од којих ракије не могу да теше
Па мором да тражим чвршће упориште.

На дну посрнућа сетих се и пада
И окренух назад на супротну страну
Страну на којој се због истине страда
А благодат сваку зацељује рану.

Од јутра до мрака вртим се у круг
Подигем се умом а телом злопатим
Нит се жалим, нит се хвалим, раздужујем дуг
Оно што задужих морам и да вратим.

Грешео сам много, радио сам свашта
Кад се сетим, савест пече ме и боли
Ја сам онај грешник ком се више прашта
И који због тога Бога више воли

Драгослав Јефтић – *Вајат*

Три кратке приче | Јелена Цветковић

МАЛИ БОГ

Не признајем богове, и никада нисам клечао пред иконом занет молитвом која дух испуњава хришћанском љубављу. Слушао сам људе како кроз плач дозивају и славе свеце, пале јефтине воштане свеће за искупљење својих грехова и уверавају да су спасени. Једном сам разговарао са човеком који ми се клео да је видео божанску светлост, беле коње како језде небесима, ореоле анђела. У лице сам му се смејао, мој смех је био све јачи како је он бивао све више згађен мојим презрењем. Не признајем богове, али сам у сну видео човечуљка од свега метар и педесет који ми је рекао да је он мој бог. И њега сам исмејао, одмахнуо руком, гласно негодовао против свих верника.

Ујутру сам осетио јаку жељу да се помолим, дрхтало ми је читаво тело, нисам могао да једем а очи су ми упале као код најтежег болесника. Нисам успео да се сетим ни једне речи молитве.

Никада више нисам заспао.

ОД ЉУДИ УБУДУЋЕ НИ ГЛАСА

Ја сам први престао да говорим. Сањао сам столетни храст како ми шапуће да је дошло време да човек утихне као биљка, и да морам људе научити тишини. Јер, тек када сви науче да говоре ћутањем, вратиће се склад између човека и природе. Дрвеће ће од тада причати, реке се надјачавати, планине дозивати. Замахнуо је својим широким листом и наредног јутра више нисам могао да говорим.

Сви су ме гледали у чуду, а од мене ни гласа. Како сада да им објасним да сам сањао стари храст и да ми је он одузео моћ говора? Још теже, како да их научим тишини? Махао сам

рукама и смиривао њихове бучне разговоре, али узалуд, били су још гласнији. Почели су да ми се смеју, а временом и да ме праве лудим. И даље сам само ја ћутао, а жагор људи је постао несносан. Једне ноћи сам опет сањао храст.

„Сада ћеш само ти причати, а они ће ћутати“, рекао је.

Тако је и било. Ујутру сам могао да говорим, а сви око мене су били неми.

„Покушао сам да вас приближим тишини, сада вам је наметнута. Природа жели да се чује“, објаснио сам.

Ја сам остао једини који говори. Преносим поруке столетног храста. Небо ће ускоро проговорити кроз вишенедељне кише, а реке ће се пробудити. Нечујно ћемо нестајати.

КРИВИЦА ЈЕДНОГ МАЧКА

Мој седмогодишњи мачак није могао знати колико ја волим птице. И када је ове године пред Божић, у току једне незапамћене међаве, улетео у кућу са малом сеницом у устима, није очекивао да ћу се толико наљутити и почети да га јурим око препуног стола. Сеници више није било спаса, а он, онако крупан, сив и ухрањен, већ је наслућивао да је нешто опасно згрешио, па је сажаливо трептао тамно снежним очима. Брзо је излетео из куће са мном за петама.

Мој седмогодишњи мачак је нестао већ после неколико месеци, када се на земљу спустила незапамћена врућина. Изгубио је пола од своје тежине, ни трага од крупног, увек гладног лепотана који ме је једног празничног дана натерао да га јурим око стола. Ту је негде, међу пожњевеним пољима, презрелим кукурузима или високом травом. Не усуђујем се да га тражим, јер, прекорићу себе што сам се онога дана дала у трк за њим.

Ипак он није могао знати колико ја волим птице.

Поезија нашег времена

Сава Тепавчевић | ДЈЕВОЈЧУРАК

(1995)

Ако ли те некад тако сненог
киша на сред пољуби пута,
сјети се једних очију јесењих
дјевојчурка што воли да лута.

Кад ти се већ мирис њен
зарије под кожу од скута,
нек те опије безазлена игра
дјевојчурка што воли да лута.

Загрли још које сјећање тада:
како вољаше кишу да слуша.
И знај да сваку ноту промрзле
капи пјева дјевојчурка душа

Снежана Марко-Мусинов | ИЗ БУНАРА ПРОШЛОСТИ

(1958)

Данак избрисаном сећању
вишедимензионално хировито шуми
у пропутовању,
покрај далеких путева птица, селица;
оћутаћу пространство и дубине
јер и уточиште, наизглед сигурно, мене,
у огледалу дубоког бунара
моја прошлост спава,
чувај ме, не нагињи ме.

Радојка Никић Милиновић | КАПЉА ДУШЕ
(1974)

Понекад
дуго трају кораци
смештени негде у празнини
као дуго долазећи чекани тренуци среће.

Клизавим стопама раскошне белине
утиснут цвет.

Отворени прозори раја
мирисне даљине.
Непрегледним просторима
меке стазе остављају путоказе.

Унутрашњост крчке и болне стрепње пече
непролазност насељену топлом мишљу
предела испуњених брижношћу
маштовите и прозирне,
оплемењене патње.

Блискост долазећег
охрабрује ведрином памћења
вечног постојања.

Веља Бугарин - *Острог*

Звездана Крстић | ***
(1988)

Дувајте ветрови
Не марим
Шта још можете сломити
Сем костију
Горите огњи свих зала
Не пече оно што не боли
Камен хладан не изгори
док га ватре стежу
Падајте кише вечно
Исплачите муке света
Празнину напуните
Нек прелива
Сврху кишо
Сврху дај
Сврху пуку
Срцу мом.

Владимир Златић | КАДА ОДЕМ
(1976)

Када одем
Оставићу иза себе
Једно небо
Летње плаво, осунчано
Облацима танким, белим прошарано
У свом оку
Чувао сам га за тебе

Када одем
Оставићу иза себе
Једно поље
Равни бескрај меке траве

И по њему свуд латице беле, плаве
Пољског цвећа
Сањао сам га за тебе

Када одем
Оставићу иза себе
Једну песму
Од мириса и од боја
Изаткану, да то буде песма твоја
У свом срцу
Носио сам је за тебе

Душан Ђорђевић Нишки | СРБИЈО
(1951)

*Будале су с очима слијепе, које виде а залуду виде;
Требају им за просте
потребе ка осталој исто животици...*
2.365. Горски Вијенац, Његош

Од чега си бременита,
Тешка, рашчупана
Србијо, земљо племенита,
Од чега – изнутра и извана?

Од чега си озвездала,
Са ким занела,
Кога у обнов родила,
Коме пород дала?

Од кога манастире браниш,
Косовском равницом, као булке
Криве набрекле од крста,
Кога Србијо, мајко, тамо храниш,
Имаш ли савијена три прста?

Каменом и праћком на железно,
Орао, катран, на застави
Србијо, Бонстил је твоје жезло,
Утробу твоју раставило!

Траг боја, онда и сада се тражи,
Кукавица под Шаром се свила,
Унуцима миром шири лажи,
Србијо, ућутана, мати наша мила?

Отето нам миром доћи неће,
Незналице Србијо, погледај у небо
Там су Лазар и распеће
Српства старог, српство ником не дај!

Да л' час задњи унуцима стиже
Што српства сећати се неће,
Шаренило лажи у књигама им ближе
И опет испочетка, запалите свеће!

Тропрст на чело, па лево, па десно,
На пупак, стомак твој, набрекли,
Србијо, мати,
У души мир, али нам је тесно!

Потамнели свеци, молите се
Ко Јустин и Николај, Владика
Ко свети Сава и Симон свети,
За мудрост, за храброст –
Бирај Србине, брате
Лаж или хук
За име
За крст
За јунаке
Чија песна у заборав,
У драч и ветар кане
Кап по кап ко песак у Клепсидри!

Кристина Јанковић | ПУСТИ ЖИВОТЕ

(1974)

Пусти животе, пусти нек иду све те риме
У непознато некуд, губећи путању у бескрају
Ја певам тихо, тихо, да нико не разуме
Бескрвну песму што стреми ка очају.

Пусти ми осмех, нек потоне у морске дубине
Ја сетом храним дине непрегледне
У мени нема ничег сем прашине
Што гргољи место воде зажуборене.

Пусти љубав, попусти конопац што стеже и боли
Дај ми наду, ко ваздух, ако ме желиш,
У зениту живота ме тражи и воли
Буди само ту, осмехом ми пој, душу завесели.

Коста Косовац | ОЏАЧАР ГРЛА

(1997)

На крову оџачар са птицама се бије,
огањ свих душа у кљуну му носе,
ватришта се гасе а ветар се напије,
четкица му служи само ради косе

Са кровова таквих сви ћемо пасти,
крошње ће бити сада наша глава,
а тело са земљом у коров ће срасти,
да оџачар у рудару одмара

Ал ратник у земљи убиће обојицу

И Тамо где су ловишта али нема смрти,
и тамо где су вапаји али нема плача,
само песник под травом ко ураган врти,
земљу и семе, што је погача

А погачом храни претучене птице,
што у кљуну носе његово му лице.

Мирјана Бекчић | ТИШИНА
(1971)

Усели се тишина између нас
као оловни војник у свој вечити рат –
без крви побеђује
једну реч,
осмех
и безвремени загрљај.

Лаже да уздах не познаје,
лаже да не слути на невољу,
док отима мир у грудима
и заводи реке узводно да теку
стрмим кањоном ка мојим очима.

Усели се тишина између нас
и слади се неделима –
чија је реч некад била гласнија,
чија је жеђ за отровом била највећа.

Од олова нову армију лије
да љубав никад не победи.

Невена Милосављевић | МЕСЕЧЕВА СОНАТА
(1990)

Круни се полако уморно срце моје
Као мекане латице дивљих ружа,
Што беспућем расуле су трнце своје,
Па крвљу тепих звездани се пружа.

У души ми птице умиру певајући
Ђулијети драгој Месечеву сонату,
Све ноте утихнуле у трен сневајући
Њену сјајну косу, увојцима богату.

И сен ми паде на ум ивице јој броша,
Орхидеја драгим камењем опточена,
И не бих сен тај дао ни за тону гроша,
И пупољак јој уста медом расточена.

Она је све жене пером у стих сковане,
Све музе и виле у сан дошле песнику,
Њене су очи песмама мојим оковане,
А стихови јој моји вечни рам за слику.

Ирена Бодић | * * *
(1958)

У даљини модри пружни прагови
Дрхте од нестрпљења.

Који је смисао тих малих чамаца
Што се тако зибају, смеју шкрипаво
Под уснама, у оку, у трбуху?

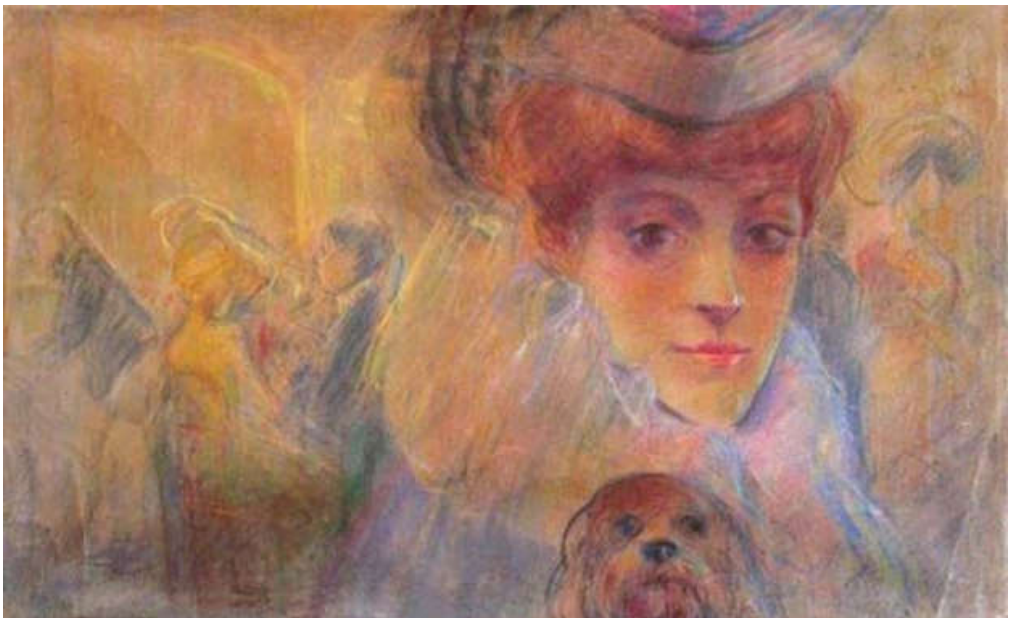
Повлаче се напред - назад
Неплачевне крвопије, кроз

Крвно ткиво времена.

Не могу да схватим.

У магновењу пошаљем
Понекад, један од оних
Малих возова, да их
Локомотивом ударе у
Раме, у ребра..
Да им умирим жестине.
Да им мало ћутње уклизне
И задрже дах у мемли.

У даљини модри пружни прагови
Дрхте од нестрпљења.

Бета Вукановић – *У кафани* (пастел)

Милена Ђировић | ПТИЦА У КАВЕЗУ
(1967)

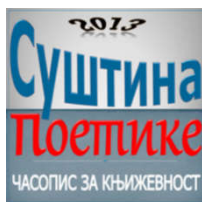
Из кавеза уз лепет крила, птица
Ширећи их тек да се помери
Перо на њима до гвоздених жица,
Заносним појањем, жудњом трепери.

Закржљала самотном тескобом би
Да досегне брегове гора шумних,
Сред поља песмом слободу задоби
На грани у сени снова смрзнутих.

Узалуд покривају кавез велом
Непрозирним да јој зауставе пој,
Они без слуха, безобличним делом
Слушајући мир у души студеној.

Узалуд им, јер природе зов жуди
Да надземаљску сетну песму збори,
Разноси миље из препуних груди
Да заносом одјек среће заори.

Хтели би обличје укалупити
Њено у калупе по својој гледи,
Јер појање им под канцама пишти
Под милошћу Божијом другим вреди.

Земља | Александар Стевановић

Више је пао на колена него што се спустио. Једно време је само тако клечао, без икаквог покрета, а онда лагано, најпре прстима, додирну бразду. Затворио је очи и почео да понире. Најпре је ишло лако, земља топла, растресита, сува, а затим теже, јер је бивала сабијенија, хладна, влажна. Шаке су му већ биле прогутане, али је наставио, упирући свом снагом, све док не осети бол испод ноктију. Издржао је пар тренутака, застења, па поче да их извлачи, споро и опрезно, као да вади нож из дубоке ране. Окрену дланове и принесе их лицу. Запахну га киселкаст мирис.

– Хајде, дедино, да мало седнемо и да се одморимо.

– Идем, деда.

– Тако, седи. Реци ми, какве су ти руке?

– Блатњаве, влажне.

– Зашто?

– Од земље.

– Од земље. Немој још да бришеш руке. Шта нам земља даје?

– Да једемо. Храну.

– Она нам даје храну, а храна нам даје...шта?

– Снагу, и да порастемо.

– Тако је. Даје нам снагу и да ти деди порастеш велики и јак. Шта си почео да учиш у школи?

– Азбуку и бројеве. То учимо да би знали да читамо, пишемо и да рачунамо.

– Е, добро... Реци ми сад, какве су ти руке?

– Па, прљаве... и суве!

– А какве су моје руке?

– Суве и испуцале.

– Видиш како нам земља даје снагу, али и узима. Што си више са њом, више ће давати и више узимати. И тако је са

свим стварима, а и људима, на овом свету. Све ствари и сви људи су такви. Дају и узимају. Све је повезано, на једном се месту оспе, а на другом проспе. То ти је исто азбука. То мораш да запамтиш.

– Хоћу, деда.

– Остале кривине, завијутке и пречице ћес већ сам научити. Можда ме сада не разумеш довољно, можда ја не умем да добро објасним, али једног дана ћеш схватити.

– Добро, деда.

– И још нешто... Ова земља, ова овде, она је твоја снага и увек ће то бити. Она је део тебе и ти си део ње. Схватићеш да има посебан мирис и осећај, и додир, од свих осталих на свету. Без обзира где ћеш бити, шта ћеш бити, ко ћеш бити, овде је део тебе, као и део мене.

– И део нане?

– Тако је, и део ње. Мораш да поштујеш земљу, јер она тебе не треба колико ти њу. Ми много више зависимо од ње, него она од нас. Она ће те чекати, стрпљиво, али ако је будеш заборавио наћи ће другог. Немој да изгубиш део себе...

– Да.

Јанез Поточник – *Орач*

Савремена белоруска проза

ЦВЕТАО ЈЕ БЕЛИ ЈОРГОВАН | ВИКТОР СУПРУНЧУК

Жена је повела децу у село. Вацлав их је посадио рано на воз и весео и радостан је провео цео дан у предосећају слободне вечери, када га, најзад, нико неће спречити да се занима чиме жели. Све му је ишло од руке на послу. Шеф га је похвалио за добро сређене документе и обећао повећати додатну зараду за тромесечје. И, од свега важније, Аљина, коју није видео већ више од месец дана, пристала је да се нађу. Њен муж, Васиљ Игнатович, начелник одељења за рекламе, дебелог лица, са пивским стомаком, ћелав као колена, пре два дана је отпутовао на службени пут у Москву. То је Вацлав знао, јер су њихови кабинети били на истом спрату. И подређени Игнатовичу су славили његов одлазак, испривавши свима о том догађају.

Вацлав је изашао из зграде компаније, где је радио више од двадесет година, исправио се и пуним плућима удахнуо мирис белог јоргована, који је, висок и са танким, тешким гранама стајао на улазу, као огроман букет. Поред њега је желео да се задржи, посматра и посматра, да осети замирање срца од те лепоте. Исти јоргован је растао и поред Вацлавове куће. И поред своје канцеларије и поред куће засадио је такво дрво, чије калеме је донео из родног села. Веома му се свиђао његов необични благи мирис.

Вацлав је полако крочио на улицу, погледајући на жене које је сусретао, које су у раскошности топлог раног пролећа биле обучене лако, скоро летње. Код неких баш младих примамљиво су се белели, по последњој моди, непокривени голи стомаци и приморавали срце да удара још јаче. На кестенима су се узнеле свеће белог цвета и само дрвеће се огрнуло у јарко – зелену одећу, а листови после кише сијали су се на сунцу дијамантским бљеском милиона капи.

Човек може тако ићи и ићи, удисати пролећни ваздух, ни о чему не мислити и радовати се што су здраве ноге и руке, што се може себи дозволити празнични тренутак, који нико не може да му одузме. Он иде, слободни човек, поштено орадивши дан и – срећа је у његовим рукама.

„О, девојке, о, лепотице“, испратио је очима Вацлав две добро грађене, као фотомодели, риђокосе девојке, које су знале да се на њих гледа, смејале су се, ходале њишући бредрима, као да демонстрирају све своје женске квалитете. Да није било сусрета увече са Аљином, довео би лепотицу, упознали би се. У џепу има новца, можда у кафану или у бар ући... Али није тако данас, као што је било некада. У данашње време је мало другачије...

Аљину је упознао у аутобусу, када се после рођендана код пријатеља помало припит враћао кући. Било је једно слободно место и Вацлав се са радешћу спустио на седиште, осећајући како умор почиње да излази из утрнутих ногу, после дугог дана. После десетак минута он је окренуо главу и угледао њу, некако налик на руску глумицу Олгу Остроумову у младости. Да је био трезан, он јој се не би удварао. Имао је принцип: у градском превозу се не упознавати ни са ким. Тада, као да је слетео са кочница: он је о нечему говорио, приповедао... Она испрва није хтела да слуша, чак се спремала да устане са свога места и оде у салон, али је потом почела да се смеје и пажљиво га слуша. Сигурно се Вацлав тада сетио најлепших и најневероватнијих догашаја из свог живота, и најзад, неочекивано је досегао до те мете, коју и није ставио испред себе. Они се нису само упознали, они су имали односе вероватно лепше, него што су код жене и мужа. У једном тренутку Аљина је објавила да хоће од њега дете. И обавезно сина. Вацлав се насмејао, превео разговор на шалу, сетивши се одједном њеног мужа – дебелка Игнатовича, са којим се скоро свакога дана поздрављао, стискајући његову меку руку, мокру од зноја.

Аљина је имала кћерку од првог мужа – четрнаестогодишњу Светлану. Танка, светлокоса девојчица са

великим плавим очима на пола лица. Она је знала за однос мајке са Вацлавом и била је задовољна тиме, јер није волела очуха.

„Не ваља ово, не ваља, бојим се. Не ваља што Светка зна за нас... Ја сам мислила да ће све остати међу нама“, повремено је шапутала Аљина, када су они, стиснувши се једно до другог, лежали у кревету. Најчешће је то било у њеном стану. Да узму одвојени стан, није било новца. Вацлавова жена и деца су ретко некуда одлазили. И коначно су отишли, чак на две недеље. Он и Аљина су добили велики поклон...

Понекад је хтео да је заборави, као да је није ни било. Међутим... Ни са једном женом он се није састајао тако дуго. Упознају се, проведу заједно недељу – две, и до виђења. Чему проблеми када може и без њих? Он јој ништа није био дужан, такође ни она њему. То је као празник, а празник није сваког дана, већ само посебног. Празник је као сунашце, а потом долазе облаци, који споро пливају, заклањајући небо. И ево, празник са Аљином се нешто затегао, одужио. Није само једном помислио да окрене леђа њиховим односима, да се разиђу. Али пролазило је време, и изнова је он телефонирао Аљини, давао јој комплименте, лупао главу, а она је трчала на састанак са њим, није могла да одбије.

Недалеко од куће, Вацлав је пошао у супермаркет и, помисливши како је фрижидер празан, - жена је скоро све понела са собом, напаковавши пртљажник аутомобила, - купио је велики пакет посланица: месо, грожђе, шампањац, црно вино, конзерву икре, димљену скушу, шпански ситни парадајз. Сто је постао леп и богат. На средину стола је ставио букет жутих ружа, које је највише волела Аљина. Они се нису видели више од два месеца и Вацлав је желео да њихов сусрет буде као прави празник. Не треба да журе, базирају се са стране, бојећи се да ће их неко од познатих људи видети. И, уопште, он Аљину скоро да воли... Па, не тако, као жену, другачије, али... Његову душу затеже њена, привлачи је к себи... И тада он заборавља све на свету – уопште, тада, осим

Аљине, никога и нигде нема. Нека се продужи тај тренутак, јер он се чини вечношћу, чудом, срећом, која даје моћ да се даље живи.

Вацлав је изашао на балкон и застао као зачаран: од белог јоргована струјао је узбудљив мирис, као да објављује пролеће. У дворишту су процветали трешња и шљива, које је, такође, некада донео из села и посадио после рођења сина и кћери. Ваздух је био просто засићен пролећем, здрављем и лепотом. Да је имао крила – полетео би, као тај чворак, који је саградио своје гнездо на липи, скоро под њиховим балконом. Душа је певала и чекала Аљину. Хтео је да је види, као да су се први пут договорили да се сретну, и није знао да ли ће она доћи на састанак или не. Ни минут није могао мирно да седи на каучу, трчао је од прозора до врата, слушао тишину, чекајући да чује кратак удар њених потпетица. А никако није долазила... И чинило се већ да неће доћи. Али, одједном, је изникла на уском тротоару, који је попут тунела делио порасло ниско и густо жбуње у суморном дворишту. Одједном је постало светлије у соби, небо се чинило сасвим близу, и он се осетио толико јаким, способним на таква дела, на каква не могу ни да помисле други мушкарци. Био је бољи од њих, зато што је к њему ишла, журила Аљина. Значи, она га воли. Без разлога ништа не бива... И никада...

Негде високо – високо протутњао је авион, оставивши бели траг, који је полако нестајао иза тамно – плавих облака, који су се стално мицали по небу, тежећи некуда у вечност. Он је за њих био нико и ништа, мањи од капи воде, од комарца, од птице, али сада је стајао на балкону и чекао жену, која је за њега била најлепша на свету. Тог тренутка... Не јуче и не сутра, већ данас. У гостинској соби је био препуни богати сто. Никога није било. И само осећај празника је владао окол.

Они ће сести за сто и разговараће. Нико неће пореметити празник, који је он заслужио. Никога нема, мир. Само њих двоје...

Вацлав је запалио следећу цигарету и тек тада је видео да је паковање већ скоро празно. Баш се забринуо данас. Као

да се састаје први пут са Аљином. Три године су прошле од њиховог упознавања, за бригу, чини се, нема разлога. Међутим, он је чека као двадесетогодишњи момак.

Време је пролазило, Аљине није било. Расположење је почело да се квари и Вацлав је решио: још пола сата и поћи ће код Марине, са којом се упознао летос на службеном путу. Он неће протраћити ово вече, слободно вече, без жене и деце. Марина је била сама, неудата и у свако доба му је била рада. У њеном фрижидеру увек је имало шта да се поједе и попије. Још двадесет минута и он више неће чекати...

Вацлав је отворио врата скоро истовремено, како је чуо звоно. Аљина, поцрвенела, у белој сукњи, само што није пала од неочекиваног отварања врата. Чим је окренуо кључ, Вацлав ју је обухватио својим снажним рукама, притиснуо јако уза себе и почео да љуби. Била је тако укусна, мирисала је на пролеће и, ваљда, на бели јоргован. Њене очи су блистале, као зелено стакло. Усне су биле вреле, сочне. Није било могуће испустити је из руку, престати љубити.

Њему је било просто прелепо. Њушио ју је као пас, фрктао, облизивао језиком врат. Цео свет је, чини се, био у њој.

„Доста, доста“, смејала се Аљина, „хоћу да једем. О, какав сто! Ти си мене скроз заборавио...“

„Нисам заборавио... Много те волим... Туговао сам за тобом...“

„Почео си да тугујеш чим је жена отпутовала?..“

„Зашто тако говориш?... Баш сам туговао за тобом... Баш сам туговао...“

Почели су да једу негде кроз пола сата, а до тада смејући се од радости што виде једно друго, необично срећни заборавили су на све на свету. Њима је било добро на поду, после на кревету. Чинило се, ничега нема, осим ове мале собе са старим, олињалим линолеумом, пожутелим тапетама и црно – белим телевизором „Њеман“, којег Вацлав није хтео да мења за телевизор у боји, јер је био успомена из детињства. И

најзад, кауч није издржао њихов „напад“: са страшном буком је отпао један ослонац.

„Сад ће дотрчати комшиница“, препала се Аљина, „и све ће рећи жени.“

„Комшиница је у болници, а комшија је, вероватно, пијан“, задовољно је рекао Вацлав и почео поново да је љуби.

„Ти си ме баш изубијао“, погледала се Аљина, „муж ће ме убити.“

„Као прво, муж ти је на пословном путу, као друго, рећи ћеш да си пала под ауто“, он се весело насмејао и осећао се сасвим млад. Као да му се све ово дешавало пре двадесет година. И он има само двадесет пет. Живот, чини се, тек предстоји. Никада га неће напустити младост... Он ће заувек бити срећан. Колико му је дато да буде са Аљином? Није познато. Па, онда зашто одрицати се радости и празника, који он добија од састанака са њом? Изгледа да је и Аљина задовољна тиме не мање од њега... Зашто да не, нека буде она, док се не сретне интересантнија жена... Ништа није вечно. Управо тако је, наједном, помислио Вацлав, слатко љубећи ватрено врелу Аљину, која је, изгледа, заборавила у његовим рукама на све на свету. Он је био тада њен господар, владар, и она је била веома срећна.

Попили су мало црвеног вина и слушали тиху музику Чајковског, уморни и спокојни. Дуга кестењаста коса, помало разбарушена, замршена и мокра од зноја, као крзно, замотала је врат, рамена Аљине. Лице је поцрвенело, а очи су блистале на њему јарко и весело.

У стану изнад њих чули су неку грмљавину, шум, а потом – свађу. Комшија је био вољан вотки, а жена је често ломила посуђе, вриштала на улазу у зграду. Значи и сада је био на реду породични концерт, после којег ће доћи спокојна тишина до самог јутра.

Било је загушљиво у стану, са отвореног балкона је дувао слаб ветрић, који је мало – помало рушио завесе на прозору. Јако је мирисао бели јоргован. Цело биће је захватила слабост, тело је некако слабило и спавало му се. И

није чудно, јер је Вацлав устао у пет сати, и организму је било потребно одмора. Међутим, у гостима је Аљина, коју је он толико дуго чекао... И спавати? За њега, као за мушкарца то ће бити срамота. Срамота и крај!

„Идем да се истуширам хладном водом“, рекао је Вацлав, пољубио Аљину и, зграбивши женин баде – мантил, успео је само да направи корак, кад се затресло звоно. Упорно, први, други... На врховима прстију, мало – помало дишући, Вацлав је опрезно, не паливши светло, пришао вратима и погледао кроз шпијунку. Осетио је, како су жмарци од страха побегли под кожу, и захвалио је Богу за то, што је успео да стави кључ у браву.

Пред вратима је стајала жена и, накрививши главу уназад, некеме је говорила: „Он ми је такав, када заспи, можеш из топа пуцати. Још навика да оставља кључ у брави. Ништа, сад ћу да га пробудим. Не, он ми скоро да не пије...“

Опет бучно и непријатно, као ножем по срцу, дуго звоно. Вацлав се није сећао како је ускочио у собу, зграбио Аљину за руку и довукао је до балкона.

„Невоља!... Жена!... Брже!...“

Он је говорио и чинило се, његов шапат се чује тамо иза врата, где је стајала жена, методично стискајући дугме звона.

„Брже, брже...“

„Али ово је трећи спрат, сломићу врат“, навукавши на себе хаљину, сва дрхтећи, рекла је Аљина. Њено лице је постало бело и некако тање, очи су биле препуне страха.

Вацлав је узео два чаршава, поцепао их на траке и завезао. Направио је дугачки конопац. Један крај је омотао око танког струка Аљине, други – привезао за ограду балкона.

„Спуштај се или ће она сада врата развалити... Брже...“

„Бојим се.“

„Не бој се... Није ништа страшно. Веома је ниско.“

Гурнуо ју је ка балкону, покупио са стола све трагове, које би сведочиле о доласку туђе жене у собу и, зевајући, као да се тек пробудио, пошао је да откључа врата.

„Баш си спавалица“, рекла је жена, ушавши, „Сигурно си пио вино...“

„После посла сам са друговима ишао у бар... Мало... Шта се десило? Требало би да си код мајке?“

„Знаш ли какав је наш начелник идиот?! Сутра ујутро обавезно треба предати извештај за прво тромесечје. Као да ће без тог извештаја скончати цео свет... Не може да сачека недељу дана!“

Жена је још нешто говорила, али Вацлав није ништа разумео. Сав је био тамо на балкону: и мислима, и живцима, и умом. Одахнуо је, када је жена најзад отишла у купатило и кад је потекла из чесме вода.

Вацлав је искочио на балкон и видео на огради остатке чаршава, а доле на одломљеној, широкој грани, у цветовима белог јоргована, лежала је Аљина... Хладноћа је пресекла цело његово биће и није могао да обузда звокотање зуба. Он није скидао очи са Аљине, која је, згурена, у белим тракама чаршава лежала на земљи под белим јоргованом. Али одједном се помакла, откинула са лица те траке и покушала да се подигне. Изгледа да јој је понестало снаге, па је поново спустила главу. Њему се учинило да је Аљина крикнула: „Вацлаве! Вацлаве!“

„Значи, попио си сво вино?“, зачуо је позади женин глас.

„Не, драга, не“, затворио је Вацлав за собом врата балкона и разлио по чашама остатке вина, које нису попили он и Аљина...

„Знаш ли, како дивно мирише крај наше куће бели јоргован“, рекла је жена и попила мали гутљај црног вина, „Браво, што си га посадио. Ја много волим бели јоргован. А ти?..“

„И ја такође, драга... Много волим.“

• *С белоруског превела Дајана Лазаровић*

О ПИСЦУ

Виктор Супрунчук је белоруски писац, пише прозу. Рођен је 1949. године у селу Сјалец, општина Бјароза, Брестска област Белорусије.

Служио је у Совјетској Армији, дипломирао је на новинарском факултету Белоруског државног универзитета. Радио је у новинама *Сельская газета* (*Сеоски лист*), на Белоруској телевизији, у часопису *Полымя* (*Пламен*), као заменик председника Савеза књижевника Белорусије, заменик главног уредника часописа *Всемирная литература* (*Светска књижевност*), главни уредник часописа о аутомобилима *Корвет*, начелник управе за информисање у банци *Беларусбанк*, главни уредник листа *Наш банк* и главни уредник часописа *Банкаўскі веснік* (*Банкарски весник*). Сада је у пензији.

Аутор је романа *Живиш само један пут* (*Жывеш толькі раз*) и *Од тела и крви* (*З плоці і крыві*), повести (дужих приповетки) *Трећи син* (*Трэці сын*), *Сјаргеј Сјаргејевич* (*Сяргей Сяргеевіч*), *Банални детектив* (*Банальны дэтэктыў*), а такође више приповетки. Објављене су књиге *Страсти* (*Страсці*), *Звони се на узбуну* (*Набат*), *Боли негде око срца* (*Недзе баліць ля сэрца*), *Буји-паји, мој генерале* (*Баю-бай, мой генерал*), *Спашавајте ваше душе* (*Ратуйце вашы душы*), *Мајчин век*, или *Пут до Храма* (*Матчын век, альбо Дарога да Храма*), *Цветао је бели-бели јоргован* (*Цвіў белы-белы бэз*). Превођен је на српски и друге стране језике. Добитник је књижевне награде „Иван Мељеж“.

Три песме | Енеа Хотић

БРАНИМ СЕ

Одбијам да ми дан посиви,
да ми људи криви
заривају у срце
остатке своје душе,
да ме гуше.

Одбијам да престанем да волим
прољећа у тмурним данима,
грлићу своје жеље Твојима.
Привићу се уз Тебе, мога.
Осјетићу Ти дах и
знаћу да нисам крива
што живим сном,
а сањам јавом.

Из збирке Мјесечева,

СЈЕНА

Нерадо о смрти пишем.
Једноставно, научила сам
да Те дишем,
животом миришем.

Но, постанем ли прах,
свилен и бијели,
облетјећу вјетром свијет цијели
и поново бити Твоја

она која Те жели:
и земљом, и водом и крадом
од свијета
попут дјетета.

Родићу се, кажем
као трава,
као латица плава,
као сунцокрета глава.
И када кише росе,
додириваћу Ти ноге босе,
док корачаш.
Мени.
Сјени.

Хеј, горе гледај!
Ништа друго не могу ни бити
до дуге шарене нити
и небом се крити,
и снити Те,
чекати послије кише сваке.
Узми зато прстохват сунца,
нека Ти се у џепу нађе,
кад тмурни облак Те снађе,
заустави капи!
Топлине се напиј!
И крени.
Мени.
Сјени.

ЈЕДИНО ОЧИ ТВОЈЕ

У сутоне плаве,
клонуле главе,
до истине праве
стићи ћу и рећи ћу
да живјела јесам.
У Твоме оку.
Ја.

Бојим се ноћи
и да ли ћу моћи
снаге смоћи...
"Све, све ће проћи",
кажу,
важу.
Нећу шарену лажу.
Ја.

Једино... једино
још, очи Твоје
по свијету ме воде,
моје сате броје.
И не бојим се јутра
магловитог сутра.

Апостолка самоће | Исидора Секулић

Пише: Милена Ћировић

Члан дописништва Српске краљевске академије, прва српска жена академик, преводилац књижевних дела на седам језика, приповедач, есејиста, путописац, поборник развоја српске културе и књижевности, све ово је сједињено у једној скромној, крхкој и саосећајној жени.

Шта је заправо чини посебном и зашто је необично-обична жена?

Животни пут Исидоре Секулић одредило је њено детињство у коме проживљава све што је одваја од нормалног одрастања са децом те животне доби.

Родила се у бачком селу Мошорину, 1877.године. Након годину дана по њеном рођењу породица Исаковић се сели у Руму, где јој је отац био председник општине. Рано се сусрела са смрћу, схватајући да постоји неповратност. Старији брат јој умире када је имала четири године, а мајка када је пошла у први разред. Отац, и сам високообразован за то време, посвећује јој се и развија свест о култури и образовању. Због напредовања у послу, са кћерком и две године млађим сином селе се у Земун и ту почиње озбиљно Исидорино школовање, почев од учења грчког и руског језика. Са 9 година отац је шаље у Болоњу и после две недеље већ је говорила на италијанском језику. Учење јој није представљало проблем од првог дана поласка у школу, али та њена одлика је имала

лошу страну по њу. Исмевана због знања и лаког савладавања градива, била је изложена поругама вршњака да ништа друго не зна осим да учи. Повлачила се и стидела себе, седела у послењој клупи, доживљавајући своје знање као терет. Због таквог односа, у самоћи је пронашла свој унутрашњи свет као уточиште од свега што би њеној искреној и неисквареној души донело патњу. Живела је скромно, повучено и усамљено. Кад је одрасла, истинољубива, бирала је људе са којима би се дружила и разговарала. Многи су је се прибојаваили због њеног знања и оштрог језика, јер је говорила истину без устезања.

У Сомбору је завршила Учитељску школу, а у Будимпешти, на Вишем педагогијуму дипломирала је на групи за математику и природне науке. У Немачкој је докторирала из филозофије. Радила је најпре у Панчеву, једно време у Шапцу и на крају у Београду. Била је професор математике, српског и немачког језика, једно време чак и фискултуре. То што је дипломирала на природним наукама, докторирала на филозовији и опсесивна љубав према књижевности, у којој је пронашла најискренијег пријатеља, говори о њеној свестраности.

Опседнута књижевношћу посветила се књигама и развоју културе. Њени есеји и лирска проза били су део новог књижевног стваралаштва. Као списатељка рушила је све стереотипе о жени и женском стварању. Приватно скромна, била је свесна своје вредности као ствараоца. Али није се узносила собом. Све што је знала о себи и животу писала је у приповеткама, путописима, романима, белешкама, писмима, есејима. Пропутовала је многе земље и сусретала се са различитим културама. Била је емотивни занесењак, која је разумела и Исток и Запад. Имала је наклоност и љубав без ограничења према свему где је уочавала изузетност и писала разнолике тематике. Кроз есеје мирила је духовни свет две супротне стране – источњачки и западни, први - свет мистичне духовности и други - свет моћи. Одликовала се

ширином мисли и писала без граница о филозовији живота, о уметности, језику, историји. Као мото свог делања записала је у „Ауторитету највиших моћи“ једну мисао, која је оправдавала њен начин рада:

„Додирне човека нешто што он не може да додирне – такво је наше искуство.“

Није писала мемоаре, али свако дело осликава њену унутрашњост. Елиминација међу вршњацима, губитак браће, мајке и оца, инспирисали су је да напише приповетке и објави их 1913. године под називом *Сапутници*. Приповетка *Буре* је аутобиографска, у којој је главни лик усамљена девојчица и њен доживљај света, која супротставља своју унутрашњост незадовољавајућој спољашњој реалности. Маштала је о морима, глечерима, пространствима. У том бурету стварала је бескрајан свет, баш као и списатељица у својој самоћи, која је већ као дете схватила да све има почетак и крај, живот своју пролазност. Говорила је: „Живот је синтеза живљења и пролажења...Ко не мисли о пролазности, не мисли ни о животу. С разапетим једрима и крилима се одлази. С пуном чашом живота у руци се пролази.“

Исти пориви и чести одласци на братов, а касније и очев гроб били су јој инспирација за писање приповедака сабраних у збирци *Хроника паланачког гробља*. Дакле, и ова збирка је огледало њеног детињства и спознаје о пролазности. Места описана у свакој приповеци су јој позната, амбијенти у којима је провела своје младе дане описала је у тим причама. Свака од њих почиње и завршава се описом гробља, а ликови, снажни у младости, бивају самлевени жрвњем живота.

Књижевни живот Исидоре Секулић није тешко пратити, али у приватном животу била је тајанствена утолико пре што је била затворена према спољашњем свету. Душу је хранила самоћом и тушином у којој је стварала. Због таквог понашања имала је и надимак „Апостолка самоће“. Писала је записе, писма, белешке, међу којима је записала и своје поимање ћутања:

„По који пут се у животу враћам на тачку: ћутати, ћутим, ћутање. Благо онима који су род тима трима ствари. У саобраћају с људима и са догађајима човек говори, у себи човек ћути. Како је загонетна ствар ћутање, и сан је загонетна ствар, али ћутање загонетније...

Говором се кажу велике важне дивне ствари, али све у ограничењима. Најпрецизније и најсуштинскије знамо оно што не можемо никада исказати...Дубоко ћутање је духовна суштина... Ко уме дубоко ћутати, дато му је да изађе из ограничења, да има додир са суштинама. Ко лепо говори, моћан је земаљски, ко дубоко ћути, моћан је васељенски.“

Њена писма упућена најумнијим људима наше културе, као што су Милош Црњански, Иво Андрић, Мирослав Крлежа, Растко Петровић, Јован Дучић, Васа Стајић, који су држали до њеног суда и читалачке процене, највише говоре о њеној радости у стварању, о њеним расположењима, односу према људима и стању усамљене жене.

„Ја живим ван друштва, додуше, али се интересујем за људе, поштујем и волим своје савременике можда боље него неко поштовани и вољени. Вас такође познајем, и имам много симпатија за вашу духовну силуету(...)него да вас позovem, ја се ипак уздржавам од тога. Јер, на крају свега дугог и многог живљења у великом свету, не умем с људима и немам среће с људима, па себе због тога кињим, а људи се бојим...“ (Из писма Растку Петровићу 15.01.1923)

Била је религиозна, поштујући духовност и своју веру. Држала је до традиције. Редовно је одлазила у цркву на Топчидеру. Као што није волела да прича о себи, није износи ни своја размишљања о Богу, сматрајући да је то лично, интимно убеђење. Постоје мало спомињани записи о њеном односу према религији. Интересантно је њено виђење и приказ људског опхођења према Свевишњем, коме се човек обраћа само у тешкоћама, а скоро никад у захвалности за оно што има. У свом запису *Крај гроба који ће да засија* каже:

„Спаваш, Исусе! Умро си, и погребен. Господе, да се за часак одмориш од људске хуле и освете, од људског плакања и мољакања... О Гробе, свети, мученички, слатки Гробе, из којег једаред у години силази печат ћутања на увек несита срца и увек несита уста људска!“

Записивала је *Молитве у Топчидерској цркви*, такорећи поетском мишљу, које јасно говоре о њој и њеној самосвести. Друга молитва, од написаних 10, говори о њеном раду и самоодрицању, скромности и сиротовању:

„Сан, храну, доколицу, починак, све сам себи ускраћивала, и ускраћујем, Господе. Али све то, и све способности и сав рад робијашки сталан и једнолик, не преображавају ме доста. Што ћу ти најзад принети од себе, Боже, неће бити употребљиво ни за прашину будућности људске. То, Господе, тај напор из свих сила, и то будно знање да је све мало и слабо, то Те молим да примиш као службу моју Теби. Ја верујем, Господе, да има достизања, али ја мучно и узладно чиним покушаје да стигем и до прага достизања. Но немам последње очајање због тога, Господе! То саопштење, то је данас крај моје молитвице.“

У десетој, последњој молитви обраћа се Богу молбом: „...да будем у простору у којем нема ничега од живота земаљског... Да уђем у духовну своју судбину потпуно и престанем бити оно за што важим у животу“ – желећи да у последњем часу ишчезне у Богу.

Њен рад био је често исцрпљујући, али од почетка до краја остала је доследна себи, вансеријска појава и једна од најумнијих жена која је стварала у српској књижевности и култури.

„Свака духовност захтева огромну унутрашњу дисциплину, прибраност, а она је у сфери подвижништва... Литература захтева велика одрицања, скоро живљење по неком строгом монашком типу.“ (Исидора Секулић – О ауторитету највиших моћи)

Исидора је вишеструко успела, ако не у реалности, онда бар у себи да споји Исток и Запад - невину духовност и огромну енергију да писаним речима и умним делима створи нови бесконачан и трајан свет у доба ратних разарања.

Једно је сигурно, судбином предодређена, била је необична у времену у ком је живела и за окружење у ком се развијала и као личност и као књижевник. Пут, који јој је био записан на длану судбине, водио ју је кроз разне пределе и пространства живота. У младости беше то борба добра и зла, повлачење пред реалношћу, а онда је пронашла мач у камену, који је извадила снагом ума и користила до краја овоземаљског живота.

Умрла је 05.10.1958. године и сахрањена на топчидерском гробљу, по свом захтеву скромно, јер помпе ни у животу није волела.

Исидора Секучић

Уредниково ћоше

ПЕСМЕ ЖЕНИ / АНЂЕЛКО ЗАБЛАЋАНСКИ

ЖЕНА

Твој осмех поезију пише
У очима ти Орион блиста
У њих се моје жудње слише
Богињо страсти смоквиног листа.

На уснама ти чедност гори
Зору постидеше твоја недра
У коси спава Бог што те створи
Ко јулски дан су твоја бедра.

Корак ти је музика тија
Ко роса свеж мирис твоје пути
Пољубац твој је ујед који прија
Осећање што се увек слути.

И ноћас нека полуде усне твоје
Њихов немир нека ме зароби
А кад тишину уздаси освоје
Твој додир – у прах нек ме здроби

ХОЋУ

Хоћу да сва чула
У један осећај сложим
И ту их сачувам само
За једне очи од несанице бистре
Пред мојом жудњом топле
А пред својом насмејане.

Хоћу да цео живот
Једном трену пред ноге ставим
И ту га живим
У вечности додира усана меких
И уздаху отетом
У процепу између сна и јаве.

Хоћу да сва пијанства
Отрезним пијанством новим
Једино вредним
Стихова самоће у ноћ загледаних
И тако дочекам свитања
Забрављена у њеној кос

ПОЉУПЦИ

Милуј ме
Погледом као сунце источно
У капима водопада
Љуби ме
Уснама као
Тек с ватре скинуто
Слатко од трешања
Јер опићеш ме очима
И убити близином пољупца
Из далека

РАЗЛИКА

Оне ноћи кад сам је будан пун снова љубио
Бесно су у мени режали пси луталице
Зар путник сам само што се у јави изгубио
Зар пијанство свако је бол обичног пијанице

И не хтедох поћи – изаћи из утробе своје
Јер чему корак ако све стазе у трептај су стале
Чему зоре кад сва јутра у једној ноћи стоје
Кад жеље су с једне а наде крај друге обале

Јер како чедност прљавим длановима дотаћи
Како детету у жени узети душе наготу
И на голим грудима похоту и чедност наћи
А сачувати на лицу осмеха сву лепоту

Спознах да блуд је љубав исто кô и срца дрхтај
Похота и жудња у љубави су невиност чиста
Намера искрена иста кô и стидљиви нехај
Тек кад усред тмине нечије око ти заблиста

ПАМТИ

О, пусти косе низ груди голе,
међу усне удени сан луди!
Твоје ме жудње маме и боле,
на твојем ми струку поглед блуди.

О, дочекај ме устрептала сва!
Кад такнем ти пут, задрхти јаче
и уснама спојимо света два –
док сапета страст у теби плаче

раскрили двери! Дотакнем ли жар
у теби – ево, већ сасвим горим.
Ти с тела скини и последњи зар
да голу, путену – дивље те волим.

Разуздај чари, жудње тајне,
врисни мисли заумно рођене.
Љубав има очи жарке, сјајне,
прсте лудилом маште вођене.

Од искона ватра је у жени.
Стид су измислили људи,
људи празни, покорни и сени,
да се лакше врелој крви суди.

Зато – пусти нек бујају груди
у заносу кад се тела споје.
Сваки дамар до краја нек луди,
ум замраче најсветлије боје.

Али памти – жуд се душом пије,
душом пије, а срцем се даје.
Све друго је додир илузије,
илузије из празне одаје.

9. августа 2017.

ПИШИТЕ ЗА СУШТИНУ ПОЕТИКЕ

1. Своје радове шаљите у једном ворд документу писане ћирилицом или српском латиницом са словним знацима ђ, ж, ч, ћ, ш. У противном радуви неће бити узети у разматрање.
2. Мејл за ваше радове sustinapoetike@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења, своју мејл адресу, а пожељне су краћа биографија написана у трећем лицу и фотографија.
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)
5. Прозне радове слати у формату до 12 000 карактера, величина фонта 12 и проред 1
6. Сви радови који стигну до средине непарног месеца у години, ући ће у избор за објављивање у наредном двоброју.
7. По правилнику Суштине поетике плаћање хонорара није предвиђено

Главни уредник
Анђелко Заблаћански

Садржај

Реч уредника	5
Сећање на Бору Симића	7
ПРЕНУЋЕ	7
У ретровизору Бранка Тарбук	8
ЉУДИ ОД ЛЕДА И ВАТРЕ	8
Песме у прози Вања Парача	15
ТРАЖЕ НАС, УВИЈЕК ЋЕ	15
ЈЕДНА ЗА ДРУГОМ	15
КОМЕ ЋЕ ПРОМЈЕНЕ	16
АКО КАЖЕМ ДА НИЈЕ	17
БЛИЈЕДИМО У ИСПРАВНОСТИ	17
О ПЕСНИКИЊИ	18
Заборављени песници Драга Димитријевић Дејановић	20
НЕ ЗНАМ ЗНА ЛИ	22
ШТО ЈЕ ЗОРА БЕЛОМ ДАНУ	23
ПЕВАЈ МИ	23
ЖЕЉЕ МОЈЕ	24
МОЈЕ САМОВАЊЕ	26
ПИТАШ МЕ	27
ШТО СЕ ЧУДИШ	27
ЗА СЛОБОДОМ	28
Интервју Владимир Бабошин	29
ПОЕЗИЈОМ СЕ ДОНОСИ СВЕЛОСТ И ИСТИНА	29
У тихости Љубинко Јелић	36
У КУТИЈИ	36
ПОСВЕЋЕЊЕ СВЕЛОСТИ	36
У ОБОЖЕНОЈ ПОСТЕЉИ	37
СКРИВЕНИ ПРОЗОРИ	37
ИМЕ ЉУБАВИ	38
У ТИХОСТИ	38
О ПЕСНИКУ	39
Критика Сања Живковић	40
ЗАУВЕК ТВОЈ ДАНИЈЕЛ ГЛАУТЕР	40
Савремена руска поезија	43
Александар Бриков МОЛИТВА	43
Евгеније Капустин ЗАЉУБЉЕЊЕ	44
Владимир Бабошин РЕЧИ	44
Владимир Бабошин НАШЕ ВИЛЕ	45

Ирина Михашина БОЖЈА РУКА.....	45
Маријана Соломко ГУСКЕ СУ ЛЕТЕЛЕ НА СЕВЕР.....	46
Татјана Непорада * * *.....	46
Прича Сенка Војиновић.....	47
ТИМОР.....	47
Ту око нас Енеса Махмић.....	54
МОЛИТВА.....	54
ОСТРВА.....	54
ПИСМО ЦВЕТАЈЕВЕ.....	56
ТИХИ ДОН.....	57
О ПЕСНИКИЊИ.....	58
О младима је реч Марко Јуришић.....	59
ЗАКОНОМ УРЕЂЕНО БЕЗАКОЊЕ.....	59
Савремена украјинска поезија Халина Хевкив.....	64
ИЗ ОРАХА СОК ТЕЧЕ.....	64
ЦЕНТРАЛНИ ТРГ.....	65
* * *.....	65
* * *.....	66
УКУС ТУЛИПАНА.....	67
О ПЕСНИКИЊИ.....	67
Четири песме Лабуд Н. Лончар.....	68
НА ПУТУ ЗА СЈЕВЕР.....	68
ЈУТРО.....	69
КАО ВУЧИЦА.....	69
ЗАБОЛИ ЈУТРО.....	70
Андрић у Аскиној кожи Душан Милијић.....	71
Пет песама Јелена Глишић.....	76
АКО СХВАТИШ.....	76
РОБОВИ.....	76
ТИ.....	77
ЧЕКАЊЕ.....	78
РЕФРЕН.....	78
Две кратке приче Кристина Павловић Рајић.....	79
ДВА ОБЈЕКТА.....	79
ЋАСКАЊЕ.....	79
Грешио сам Рајица Марковић.....	81
ЛЕТИ.....	81
ПИВАРА ЈЕ ЧУДО.....	82
ГРЕШИО САМ МНОГО.....	82
Три кратке приче Јелена Цветковић.....	84
МАЛИ БОГ.....	84

ОД ЉУДИ УБУДУЋЕ НИ ГЛАСА.....	84
КРИВИЦА ЈЕДНОГ МАЧКА	85
Поезија нашег времена	86
Сава Тепавчевић ДЈЕВОЈЧУРАК.....	86
Снежана Марко-Мусинов ИЗ БУНАРА ПРОШЛОСТИ	86
Радојка Никић Милиновић КАПЉА ДУШЕ.....	87
Звездана Крстић * * *	88
Владимир Златић КАДА ОДЕМ	88
Душан Ђорђевић Нишки СРБИЈО	89
Кристина Јанковић ПУСТИ ЖИВОТЕ	91
Коста Косовац ОЏАЧАР ГРЛА	91
Мирјана Бекчић ТИШИНА	92
Невена Милосављевић МЕСЕЧЕВА СОНАТА.....	93
Ирена Бодић * * *	93
Милена Ћировић ПТИЦА У КАВЕЗУ	95
Земља Александар Стевановић	96
Савремена белоруска проза	98
ЦВЕТАО ЈЕ БЕЛИ ЈОРГОВАН ВИКТОР СУПРУНЧУК	98
О ПИСЦУ	106
Три песме Енеа Хотић.....	107
БРАНИМ СЕ	107
СЈЕНА	107
ЈЕДИНО ОЧИ ТВОЈЕ.....	109
Апостолка самоће Исидора Секулић.....	110
Уредничково ћоше	116
ЖЕНА	116
ХОЋУ	117
ПОЉУПЦИ	117
РАЗЛИКА.....	118
ПАМТИ.....	118
ПИШИТЕ ЗА СУШТИНУ ПОЕТИКЕ	120
<i>Анђелко Заблаћански</i>	<i>120</i>
Садржај.....	121

www.knjizevnicasopis.com

sustinapoetike@hotmail.com

Народна библиотека Србије
ISSN 2334-9417
COBISS.SR-ID 204386828

Излази двомесечно
Децембар 2017/јануар 2018.
Глушци